

**ZALAEGERSZEG MEGYEI JOGÚ VÁROS
POLGÁRMESTERÉTŐL**

**8901 Zalaegerszeg, Kossuth L. u. 17-19. Telefon: 92/502-106, fax: 92/502-101
e-mail: mayor@zalaegerszeg.hu**

.....napirendi pont

ELŐTERJESZTÉS

***Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése
2018. március 8-i ülésére***

Tárgy: Tájékoztató Zalaegerszeg város Környezetvédelmi Programjának végrehajtásáról, valamint a 2018. évi Cselekvési Terv meghatározása

Előterjesztő: Balaicz Zoltán polgármester

Készítette: Műszaki Osztály
Tánczos Zsolt környezetvédelmi szakreferens

Tárgyalta: Műszaki Bizottság
Gazdasági Bizottság
Szociális, Lakás és Egészségügyi Bizottság

Törvényességi és tartalmi, formai szempontból ellenőrizte: Önkormányzati Osztály

Tisztelt Közgyűlés!

A környezetvédelmi feladatok legalapvetőbb törvényi szintű összefoglalását a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. (továbbiakban: környezetvédelmi törvény) tartalmazza. A környezetvédelmi törvény 46. §-a alapján az önkormányzatok a környezet védelme érdekében környezetvédelmi programot készítenek, melyet a közgyűlés hagy jóvá. Az önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását.

A jogszabályi előírásokra tekintettel Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése 94/2017. (V.18.) számú határozatával elfogadta a Progressio Mérnöki Iroda Kft. által elkészített 2017-2022 időszakra vonatkozó Települési Környezetvédelmi Programot. Az új program jelen formájában egy 6 évre szóló stratégiai terv is, amelyben foglaltak megvalósítása tovább javítja városunk környezeti állapotát és arculatát, illetve elősegíti a jó közérzetű város biztosítását. *A Programot elfogadó határozat szerint évente el kell készíteni a következő év Cselekvési Tervét, illetőleg környezetvédelmi törvény alapján értékelési és felülvizsgálati kötelezettséget írt elő a Programban megfogalmazott és végrehajtott feladatokra vonatkozóan.*

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata kiemelten fontos feladatának tekinti a város környezeti állapotának megőrzését, javítását, a civilizációs fejlődés káros hatásainak megelőzését és mérséklését, a környezettudatos szemléletformálás és közösségi szerepvállalás elősegítését. Városunk nem csak alapelveket fogalmazott meg és célokat tűzött ki, hanem lehetőségeihez mérten tesz is azok - fenntartható módon történő - megvalósítása érdekében. Az előterjesztésben bemutatott eredményeink jelzik, hogy a megkezdett munkát tovább kell folytatni, figyelembe véve a város teherbíró képességét és a rendelkezésre álló anyagi lehetőségeket.

A Szociális, Lakás és Egészségügyi Bizottság 22/2018. sz. határozatával – 14 igen, egyhangú szavazattal – az előterjesztést közgyűlési tárgyalásra alkalmasnak tartja.

A Műszaki Bizottság 23/2018. sz. határozatával a Zalaegerszeg város Környezetvédelmi Programjának végrehajtásáról, valamint a 2018. évi Cselekvési Terv meghatározásáról szóló tájékoztatót egyhangúlag 11 igen szavazattal elfogadásra javasolta a közgyűlésnek.

A Gazdasági Bizottság 27/2018. számú határozatával az előterjesztést 12 igen, egyhangú szavazattal közgyűlési tárgyalásra alkalmasnak tartja.

Kérem a Tisztelt Közgyűlést, hogy az előterjesztés mellékletét tartalmazó Zalaegerszeg város Környezetvédelmi Programjának 2017. évi beszámolóját, valamint a 2018. évre vonatkozó Cselekvési Tervét elfogadni szíveskedjen.

Határozati javaslat:

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése elfogadja Zalaegerszeg város Környezetvédelmi Programjának végrehajtásáról szóló tájékoztatót és a 2018. évi Cselekvési Tervet. Felkéri a polgármestert, hogy az előterjesztésben foglaltak alapján tájékoztassa a lakosságot a város környezeti állapotáról.

Határidő: 2018. május 31.

Felelős: Balaicz Zoltán polgármester

Balaicz Zoltán
polgármester

**Környezetvédelmi Program
2017. év beszámolója, valamint
2018. évi Cselekvési Terve**

1. KÖRNYEZETTUDATOS MAGATARTÁS FEJLESZTÉSE

1.1. Oktatási, nevelési intézmények

A környezeti nevelés ezen színterein kiemelt szempontként jelennek meg az alábbi alapelvek:

- Természeti és társadalmi környezethez fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- Figyelem felhívása a természet értékeire, szépségeire.
- Gyermekek érzékenyítése a környezeti problémák iránt.
- Természet sokszínűségének megismertetése, a változások közös felfedezése.
- Környezettudatos életvitel kialakítása.

A nevezetes dátumokhoz (Föld, Víz, Madarak és fák, Állatok Világnapja...) kapcsolódóan 2017. évben is kidolgozásra került egy eseménynaptár. Az oktatási intézmények különböző helyszíneken - a nevezetes alkalomhoz kapcsolódó változatos programokkal - mutatták be az óvodásoknak és diákoknak a környezetvédelem fontosságát, valamint a Jeles Napok üzenetét. Az alábbi táblázatban szereplő intézmények legtöbb esetben házigazdák voltak, az általuk szervezett rendezvényre a város többi oktatási intézménye is meghívást kapott.

2017. év eseménynaptára

dátum	esemény	szervező óvoda	szervező általános iskola	szervező középiskola
március 22.	Víz világnapja	Kis utcai óvoda	Öveges és Landorhegyi Általános Iskola	Széchenyi István Szakgimnázium és Szakközép Iskola
április 22.	Föld napja	Bazitai óvoda	Liszt Ferenc Általános Iskola	Kölcsey Ferenc Gimnázium
május 10.	Madarak és fák napja	Szent László utcai óvoda	Ady Endre Általános Iskola és Gimnázium	Ady Endre Általános Iskola és Gimnázium
június 5.	Környezetvédelmi Világnap			Kölcsey Ferenc Gimnázium
szeptember 16.	ÖKO nap		Zalaegerszegi Belvárosi Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola	Ganz Ábrahám és Munkácsy Mihály Szakiskola
október 4.	Állatok világnapja	Csillagközi Óvoda	Eötvös József Általános Iskola	Báthory István Szakközépiskola

- Zalaegerszegi Belvárosi Magyar- Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola hatodik alkalommal szervezte meg az *ÖKO nap* elnevezésű rendezvényt, melynek programjain a város óvodáiból és iskoláiból több mint 1000-en vettek részt. Az akcióban játékos formában ismerkedhettek meg a

részt vevők a természetvédelem, a környezetvédelem és a környezettudatos gondolkodás fontosságával és módszereivel.

- Állatok Világnapja kapcsán óvodások részére rajzpályázat került meghirdetésre „Az én kedvenc állatom” címmel. A gyermekek alkotásait a Csillagközi Óvodában állították ki.

- Az Állatok Világnapja alkalmából nagyszerű 3D-s filmvetítés zajlott a Csillagközi óvodában, melyben látványosan mutatták be Magyarország állatvilágát. A vetítés után a gyermekek kérdéseket tehettek fel a film készítőinek, majd lerajzolták élményeiket/kedvenc állataikat.
- Több mint 400 diák (1-5 évfolyamig) egész napos programokon vehetett részt, melyeken testközelből ismerhették meg közvetlen környezetük állatvilágát. A gyakorlati foglalkozások (madárbefogások és gyűrzések, előadások) ornitológusok, a Gyöngybagoly Egyesület és a Balaton- felvidéki Nemzeti Park szakembereinek bevonásával valósultak meg.

- Dr. Illyés Zoltán ornitológus vezetésével odúkat helyeztek oktatási intézményekbe. Ezt követően az óvodások, a diákok és a pedagógusok aktívan vehettek részt a madármegfigyelések, illetve a madárgyűrzések folyamatában.

- Öveges József Általános Iskolában *fűszerkertet alakítottak ki*, melyet az intézmény diákjai gondoznak, illetve a pedagógusok ismeretterjesztő órákat is tartanak a növények bemutatására. Gondos munkájuk eredményeként a Virágos Zalaegerszegért akcióprogramunkban I. helyezést értek el kategóriájukban.

- Mikes utcai tagóvodában esővíz gyűjtő kerültek telepítésre. Az esővizet az óvoda kiskertjeinek öntözésére használják fel.

- Kiskertek kialakításához élő növényeket és tőzeget biztosítottunk az oktatási/nevelési intézmények részére. A növényeket az óvodások és a diákok ültették el a Városgazdálkodási Kft. szakembereinek bevonásával.

- Az igényfelmérést követően, a keletkező zöldhulladék újrahasznosítására komposztáló edényeket helyeztünk ki (Béke Ligeti Általános Iskola, az Öveges József Általános Iskola, a Szivárvány téri Óvoda, a Ságodi óvoda, a Radnóti úti Óvoda, a Kosztolányi téri Óvoda, az Űrhajós úti Óvoda és a Landorhegyi úti Óvoda), az eredményes komposztálás érdekében a ZALA-MÜLLEX Kft. (hulladékgazdálkodási közszolgáltató) szakmai segítséget nyújtott.

- A Zalaegerszegi Városi Diákönkormányzat fontosnak tartja Zalaegerszeg környezeti értékeit és azok védelmét. Ennek érdekében szeretnék a fiatalok bevonásával szebbé tenni városunkat, egyben bekapcsolódni a város Környezetvédelmi Programjában részletezett környezeti nevelés/fenntartható fejlődés megvalósításába. Elképzeléseiket a *Zöld Zalaegerszeg* tárgyú előterjesztésükben ismertették, amely többek közt az alábbi projektelemeket tartalmazta:
 - ✓ Önkéntes csoportok szervezése az iskolák környezetének megtisztítására, szebbé tételére.
 - ✓ Általános- és középiskolák ösztönzése ökoiskolává váláshoz.
 - ✓ Rendszeres tanösvény látogatások szervezése.
 - ✓ Szabadtéri közösségi tér építése.

Zöld óvodák

Már óvodás korban megkezdődik a gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodva a környezettudatos életmódra nevelés, amely remélhetőleg a gyerekekben tovább erősödve végigkíséri életük folyamán. Ennek egyik hatékony módja a zöld óvoda program. A zöld óvoda olyan intézmény, ahol mindenki tisztában van a fenntarthatóság gondolatával. Szellemiségében a környezeti nevelés alapján működik, a helyi nevelési program a környezeti nevelésre épít. A gyerekek nevelése életkorhoz igazodó, tevékenységközpontú

módszerekkel zajlik (sok-sok játékos tevékenység, szenzitív módszerek, életközösségek terepi tapasztaltatása stb.). Zöld óvoda programban jelenleg a Mikes utcai, a Szent László utcai, az Űrhajós úti, a Kodály utcai és a Landorhegyi óvoda vesz részt. Több éves munkájuk eredményeként, a Kodály utcai Tagóvoda 2017-ben elnyerte az Örökös Zöld Óvoda minősítést.

Ökoiskolák

Az illetékes minisztériumok közös pályázatán az iskoláknak minden tanévben lehetőségük van az ökoiskola cím elnyerésére. Az ökoiskolákban nem csak a tanításban érvényesülnek a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiájának elvei, hanem az iskolai élet minden területén; az iskola működtetése terén éppúgy, mint a gyerekek étkeztetése vagy a táborok szervezése során. Az iskolai munkához több szálon kapcsolódik a helyi közösség. A helyi környezeti értékek és gondok részét képezik az iskola pedagógiai munkájának, a helyi pedagógiai programba beágyazottan. Zalaegerszegen az alábbi intézmények rendelkeznek ökoiskola címmel:

- Zalaegerszegi Ady Endre Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény,
- Béke ligeti Általános Iskola,
- Öveges József Általános Iskola,
- Zalaegerszegi Belvárosi Magyar- Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola,
- Kölcsey Ferenc Gimnázium,
- Ganz Ábrahám Szakközépiskola és Szakiskola.
- Munkácsy Mihály Szakközépiskola és Szakiskola.

Az oktatási intézményekhez kötött környezeti nevelés és szemléletformálás alapjai kialakításra kerültek, a megkezdett munkát 2018-ban is folytatni kell. A jövőben az alábbi programokkal, kezdeményezésekkel tovább színesíthetők a nevelés szinterei.

- Nyílt napok szervezése az önkormányzati tulajdonú cégeknél:
 - ✓ ZALA- MÜLLEX Kft. (hulladékgazdálkodás)
 - ✓ Városgazdálkodási Kft. (zöldfelület fenntartás)
 - ✓ Zalavíz Zrt. (vízgazdálkodás, vízvédelem).
- Városgazdálkodási Kft.-vel együttműködve, oktatási/nevelési intézmények bevonása a településrészi virág- és faültetésekre.
- További kiskertek kialakítása az oktatási/nevelési intézményekben.
- Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos szemléletformáló kampány szervezése a ZALA-MÜLLEX Kft. (hulladékgazdálkodási közszolgáltató) bevonásával.
- Programok szervezése a Zalavíz Zrt. bevonásával, a vízpazarlás elkerülésére.
- Aktívabb részvételre ösztönzés a Virágos Zalaegerszegért, Virágos Magyarországért mozgalmakban.
- Zöld óvodák és ökoiskolák számának növelése.
- Intézmények szélesebb körű bevonása az Erdei Iskolai foglalkozásokba.
- Közterületek örökbe fogadásának elősegítése.

1.2. Lakossági felvilágosító kampányok, településszépítési programok lebonyolítása

- *Európai Mobilitási Hét (autómentes nap)* keretében színes programokkal mutattuk be, hogy az autón kívül milyen alternatív közlekedési módok vannak, melyeket aktívan ki is próbálhattak a résztvevők.

- Keresztury ÁMK szervezésében megtartott *Házunk, kertünk, udvarunk* rendezvényen játékos formában került bemutatásra a gyerekeknek a környezetszennyezések hatásai és a természetvédelem fontossága.
- Társasházaknak - igény szerint - ingyenesen biztosítottunk *virágföldet és élő növényeket* a lakókörnyezetük megszépítéséhez (40 m³ kétszer darált tőzeg és 460 db élő növény került kiszállításra).
- Városgazdálkodási Kft. a társasházak részére üzemanyagot (fünyírók üzemeltetéséhez) és *eszközöket biztosított* abban az esetben, amikor a rendeletben előírtaknál nagyobb zöldfelületet (közterület) gondoztak.
- A *városi gyereknapon* vetítés zajlott, mely felhívta a figyelmet a környezet és természetvédelem fontosságára (gödöllői Nemzetközi Természetfilm Fesztivál és az Országos Természet- és Környezetvédelmi Filmnapok rendezvénysorozat egyik állomása volt városunk), illetve játszoház/kézműves foglalkozások keretében a kilátogatók megismerkedhettek az újrahasznosítás fontosságáról és módjairól.
- Községek (egyesületek, civil szervezetek, lakóközösségek) 2017-ben is segítettek a *közterületen megjelenő illegális hulladéklerakások felszámolásában*. Az akciók során önkormányzatunk ingyenesen biztosította az összegyűjtött hulladék elszállítását.
- A Landerhegy 32-34. számú társasházak lakói örökbe fogadták lakótömbök közötti játszóteret. Ennek első lépéseként (*TeTedd! akció* keretében) lefestették a játszótér kerítését és az utcabútorokat.
- 2017-ben is megrendezésre került a *Legszebb konyhakertek* program. Az országos kezdeményezés célja, hogy összegyűjtse azokat a kertművelőket, akik gondosan, szeretettel művelik kertjeiket. A programmal szeretnénk a kerteket étellel megtölteni, hogy ne legyen egyetlen elhagyatott, műveletlen kert sem.

- 2017-ben önkormányzatunk a Városgazdálkodási Kft.-vel közösen ismét meghirdette a *Virágos Zalaegerszegért akcióprogramot*. A pályázat célja a kulturált, környezetbarát, vendégváró településképp elősegítése, valamint a környezetszépítésre való motiváció kialakítása volt. A pályázat kiterjedt a lakóépületek környezeti gondozottságának növelésére, az ablakok, balkonok, erkélyek díszítésére, valamint a kereskedelmi egységek környezetszépítésének ösztönzésére. A 14. alkalommal meghirdetett programra közel 50 nevezés érkezett. A zsűri a hagyományos négy kategória mellett 2017-ben a város legvirágosabb utcáját is díjazta. A megmérettetésre egyebek mellett magánszemélyek, oktatási intézmények és kereskedelmi egységek pályázhattak. Elismerést kapott például a Bazitai óvoda, a Landerhegyi utca 15. szám alatti társasház és a Zalaco Bisztró is. A megyeszékhely legvirágosabb utcája az andráshidai városrészben található Berek utca lett.

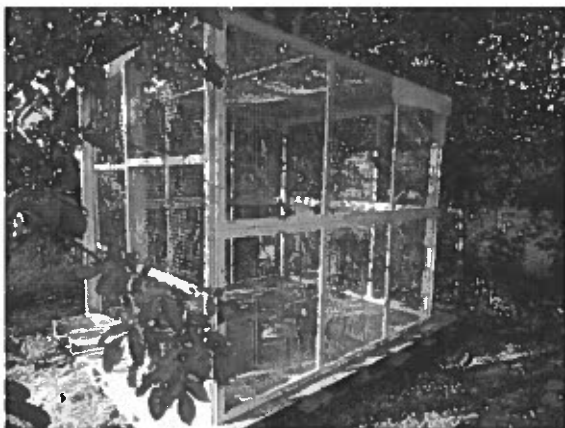
- Sikeres volt a *TeSzedd! önkéntesen a tiszta Magyarországért* országos akció, melynek célja a lakosság bevonásával az illegális hulladéklerakások számának csökkentése. 2017-ben 8 zalaegerszegi helyszínre, több mint 1300 regisztráltak.
- A Virágos Zalaegerszegért akcióprogramhoz kapcsolódóan 1994-től minden évben részt veszünk a *Virágos Magyarország Környezetszépítő Versenyben*. Az elmúlt évek tudatos és kitartó munkájának eredményeként 2017-ben elnyertük – immáron második alkalommal – az Év Települése díjat.

- Megtörtént a *csácsi turistaútvonalak „örökbeadása”*, mely során az örökbefogadó vállalta az útvonalak karbantartását (kaszálás, utcabútorok és tájékoztató felületek festése, hulladék összegyűjtése, felmerülő problémák önkormányzatunk felé történő jelzése).
- Dr. Illyés Zoltán biológus 2017-ben is rendszeresen tartott *környezeti neveléssel, természetvédelemmel kapcsolatosan túrákat* (kockás liliom, orhidea), közösségi akciókat (aranyoslapi „békamentő”, denevér megfigyelések) és bemutatókat (védett értékek, Válicka élővilága).
- A botfai Erdei Iskola szeptemberben bekapcsolódott a *BioBlitz 24 óras vagyonleltár* elnevezésű országos rendezvénybe. Az akcióban a botfai városrészben fajgyűjtésre, botanikai és gombász túrákra, halászatra, madarászásra, éjszakai denevér megfigyelésre és fénycsapdázásra is sor került. A rendezvény nagy sikert aratott a városlakók körében, az óvodás korútól a nyugdíjasokig szinte minden korosztály képviseltette magát a színes programokon.
- A tél elejére minden fa megszabadul a lombkoronájától. A folyamatosan hulló levelek összetakarítása nemcsak a közterületeken jelent komoly feladatot, hanem a nagy területtel rendelkező oktatási intézmények számára is felkészülést igényel. A Városgazdálkodási Kft. és Önkormányzatunk számos óvodával, általános és középiskolával vette fel a kapcsolatot, hogy segítséget nyújtson az őszi nagytakarítási akciók lebonyolításában. Az együttműködés eredményeként 14 helyszínre szállított ki lombgereblyéket, kesztyűket és zsákokat a Kft.
- III. alkalommal szerveztük meg a *TeTedd! köztisztasági akció*, melynek keretében a landorhegyi városrész három helyszíne szépült meg 150 önkéntes segítségével. Kodály óvodánál sor került a kerítés lefestésére, melynek egy részét az óvoda már társadalmi munka keretében lefestette, de kb. 70 m szakasz befejezetlenül maradt. A Landorhegy 32-34. társasházak közötti játszótéren lefestettük a kerítést és a padokat, valamint összeszedtük a szemetet. A Szt. Kristóf ligetben lefestettük a játszóeszközöket és köztéri bútorokat, összeszedtük a szemetet, illetve megújítottuk a növényállományt.

- 2017-ben több civil kezdeményezés is megvalósult városunkban, mint például:
 - ✓ *Pózvai őszi nagytakarítás*, melynek keretében a városrészben sor került a szemét összeszedésére, a templomkert rendezésére, gyommentesítésre, illetve a korábban kivágott tuják pótlására.
 - ✓ Kapcsolódva a *72 óra kompromisszumok nélkül* országos akcióhoz, megújult a botfai Sporttelep környezete (kerítés festése, tuják és díszbokrokat ültetése, zöldfelület rendezése).
 - ✓ Felfestésre kerültek (kapcsolódva a *72 óra kompromisszumok nélkül* országos akcióhoz) a Mária turistaút jelzései.
 - ✓ Megújult a *Mikes utcai óvoda* udvara és a kerítés lefestése is megtörtént.
 - ✓ *Radnóti úti óvodában* lefestették az óvoda kerítését, megnyírták a sövényt, növényeket ültettek és egy virágoskert is kialakítására került.
 - ✓ *Kertvárosi kutyafuttatónál* sövényt nyírtak és lombot gyűjtöttek. Jövőben tervezzük, hogy az ott lévő fa eszközök karbantartásába is bevonjuk a lelkes civileket (terület örökbefogadása).
- Helyi sajtóban *cikksorozat* készült, mely bemutatta többek közt:
 - Szelektív hulladékgyűjtés, lom akció tapasztalatait.
 - Zöldhulladék gyűjtésének lehetőségeit (karácsonyfa, lomb).
 - Városunk hulladékgazdálkodási problémáit, lakosság szerepét.
 - Hulladékudvarok szerepét, beszállítható hulladékokat.
- *Megépítésre került egy mobil madáröpdé is*, melyben a sérült madarakat lehet felnevelni, illetve ismeretterjesztést célzó előadásokra is könnyen szállíthatók a madarak.

- Dr. Illyés Zoltán 2010 óta vezeti a Botfa városrészben működő Mindszenty Ifjúsági Házat, ahol Erdei Iskola szervezésébe kezdett és belevágott a településrész aktuális természetvédelmi értékeinek feltárába. Kutató munkájának eredményeinek bemutatására egy *kiadvány összeállítását* tűzte ki célul, melynek kiadását önkormányzatunk támogatja. A könyv a városi

oktatási intézmények nevelési, oktatási anyagának alapidokumentuma, illetve a természetjáróknak egy jól kezelhető kalauza lenne, mely nagyban segítené az ökoturizmus terjedését is. A védett és fokozottan védett növény-, állat- és gombafajok képes és rövid szöveges bemutatása mellett, domborzati és elterjedési térkép, valamint a helyi jelentőségű természetvédelmi terület kerülne ismertetésre. A kiadvány A5 méretű (könnyű kezelhetőség és terepi használhatóság miatt) és nagyságrendileg 120 oldal terjedelmű lesz. A kézirat véglegesítése 2017 év végén történt meg, mivel a természetismereti közösségi rendezvényeinken (pl. BioBlitz 24 órás vagyoneleltár, madárgyűrűzések) számos új érték került elő, ami megnövelte a bemutatandó fajok (173 faj, 191 fotóval illusztrálva) listáját. A fotóanyag elkészítése, begyűjtése és összeválogatása szintén lezajlott. Kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a kiadványba – magas színvonalú – helyi amatőr és profi természetfotós anyaga is bekerülhessen. Jelenleg a kiadvány a véglegesítési és lektorálási fázisban van, rövidesen a tördelési és nyomtatási/ kötési fázisba kerül.

- ✓ *I. RESTART* fesztiválon kerékpáros (40-60-80 km távok) és gyalogos (8-14-23) km túrákat szerveztünk, ezzel is népszerűsítve az autómentes közlekedést.
- Az Önkormányzati tulajdonú cégek 2017-ben (is) aktívan részt vettek a környezeti nevelésben:
 - ✓ *Zalavíz Zrt.* a *Víz világnapja* alkalmából tartott - immár hagyományos - nyílt napot a telepén, óvodások és iskolások számára. A Zrt. által meghirdetett rajzpályázatra 300 alkotás érkezett.

- ✓ Az ÖKO Napon pedig a víztakarékosság kapcsán tartottak színes bemutatókat a kilátogatók részére, illetve 2017-ben is tevékenyen részt vettek a TeTedd! köztisztasági akcióban.
- ✓ *Városgazdálkodási Kft.* az érdeklődők számára ingyenes szaktanácsadást biztosított a növényültetések/gondozások kapcsán, illetve évente több alkalommal akciós növényvásárokat szerveztek (ezzel is hozzájárulva a virágosabb utcakép kialakításához). Tevékenyen részt vettek a TeTedd! köztisztasági akcióban, a Virágos Magyarországért, a Virágos Zalaegerszegért és a Legszebb konyhakertek versenyben.

- ✓ *ZALA- MÜLLEX Kft.* a Fenntarthatósági témahétén, a Logisztika napján, az Öko háztartás, a Global Environmental Day-en és az ÖKO Napon is tartott szemléletformáló rendezvényeket

A Mikes utcai Tagóvodában 40 óvónőnek mutatták be a város hulladékgyűjtő rendszerét. A Green Corporation– Fókuszban a fenntarthatóság programsorozat keretében, előadásokat tartottak a Budapesti Gazdasági Egyetem zalaegerszegi karán. 2017-ben is tevékenyen részt vettek a TeTedd! és a TeSzedd! köztisztasági akciókban.

2017-ben is színes programokkal sikerült bevonni a város lakosságát (óvodás kortól a nyugdíjasokig, fogyatékkal élőket) a környezetük megszépítésben és a tudatformáló kampányokba. A lakosság aktív részvételével nem csak megszépült a város, hanem ezáltal az itt élők jobban magukénak is érzik a környezetüket. **A 2018-ban is törekedni kell az oktatási intézmények és a lakosság minél szélesebb körű bevonására a természeti, környezeti és helyi értékek bemutatására.**

1.3. Környezeti információs rendszer működtetése, nyilvánosság biztosítása

Zalaegerszeg Város Önkormányzata lehetőségeihez mérten jelentős erőfeszítéseket tesz a környezetvédelemért és a környezettudatos gondolkodás kialakításáért. Fontos, hogy a megtett intézkedéseket, az elért eredményeket és a kitűzött célokat a lakosság megismerje. Ennek érdekében a *Zalaegerszeg.hu* portálra feltöltésre kerültek a vonatkozó helyi rendeletek, előterjesztések és tanulmányok. Lakosság médián keresztül (web oldal, újság, televízió, rádió) történő tájékoztatása egész évben folyamatos volt.

A környezet védelmének általános szabályairól 1995. évi LIII. törvény értelmében a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot. A város környezeti állapotára vonatkozó részletes információk megtalálhatóak:

- jelen előterjesztés vonatkozó fejezeteiben,
- Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Környezetvédelmi Programjában (2016-2022);
- Zalaegerszeg város Zöldfelületi Stratégiájában (2016-2020),
- Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Szennyvízkezelési Program felülvizsgálatában (2016);
- Környezetvédelmi Alap 2017. évi felhasználásáról, valamint a 2018. évi terv meghatározásáról szóló beszámolóban;
- Zalaegerszeg város 2017. évi Zöldfelületi Stratégiájának végrehajtásáról, valamint a 2018. évi Cselekvési Terv meghatározásáról szóló beszámolóban.

A hivatkozott dokumentumok a *Zalaegerszeg.hu* portálra feltöltésre kerültek, ezzel biztosítva azok nyilvánosságát.

2. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

2.1. Búslakpusztai hulladéklerakó

A búslakpusztai lerakóban - 2017. évi geodéziai felmérése alapján - 27.100 m³ térfogat növekedés mutatkozott. A lerakásra került hulladék összetétele az alábbiak szerint alakult:

A hulladéklerakó telítődése miatt fejlesztési célok között szerepel a meglévő búslakpusztai hulladéklerakó bővítése. A tervezett lerakó területe 42.000 m², befogadó kapacitása pedig 485.000 m³ lenne. A szükséges hatósági engedélyek rendelkezésre állnak, jelenleg a kisajátítási eljárás van folyamatban.

Új hulladékválogató üzem

A projekt mintegy 1,3 Mrd Ft-ból valósult meg, 500 MFt-os állami támogatással. Az üzemcsarnok 2017 évben elkészült, jelenleg a gépek szerelése zajlik, a próbaüzemre várhatóan 2018. márciusában kerülhet

sor. A rendszert úgy lett megtervezve, hogy alkalmas legyen a szilárd települési hulladékok komplex kezelésére, valamint energetikai/másodnyersanyag alapanyagok előállítására. A rendszer műszakonként éves szinten 40.000 tonna hulladékmennyiség feldolgozására alkalmas. A koncepció szerint elsőként a beérkező hulladék előkezelése (padlóürítést követően zsákfeltépés), majd dobszítás megoldással a szerves anyag kiválasztása történik meg. Ezt követően a mechanikai szeparáció fázisában a hulladék jól elkülönülő anyagi összetételű frakciókra bomlik egy ún. KLME szeparátor (3B Hungária Kft. speciális fejlesztésű kombinált légáramú, mágneses és örvényáramú elektromos berendezése) alkalmazásával, majd optikai válogatással. Feladata a speciális, más módon nem válogatható hulladékok különválasztása. A folyamat végén - aprítást követően - energetikai alapanyag (RDF anyag), hasznosítható fémek (vas, alumínium), illetve anyagában hasznosítható műanyagok (elsősorban PET) keletkeznek. A szétválasztási folyamat elején keletkező, magas szervesanyag tartalmú frakció a beruházás első szakaszában még lerakásra kerül, de az újszerű hasznosítási technológiák meghonosításával lehetőség nyílik majd a jövőbeni hasznosítására is (lásd 4.2. fejezet). A fejlesztéssel olyan korszerű technológiai rendszer kifejlesztése valósul meg, amellyel csökken a lerakásra kerülő hulladék mennyisége és költsége, miközben értékes anyagok újrahasznosítására nyílik lehetőség. Már a beruházás első szakaszában is 1/3-ával csökkenthető a lerakásra kerülő hulladék mennyisége, a beruházás tervezett második ütemében megvalósulhat a leválasztott másodnyersanyagok hasznosítása is.

A térség sikeres *KEHOP pályázatának* eredményeképpen további 3,5Mrd Ft támogatás érkezik régiókban, melyből Zalaegerszegen további, jelentős hulladékgazdálkodási fejlesztések valósulhatnak meg (járműpark fejlesztés, válogatócsarnok gépkorszerűsítése, hulladéklerakó bővítése, csurgalékvíz tisztító megépítése, gyűjtőedények vásárlása...). Projekt műszaki tartalma már összeállt, jelenleg a támogatási szerződés aláírása van folyamatban. **A fejlesztések 2018 második felében realizálódhatnak.**

2.2. Szelektív hulladékgyűjtés

A város jól kiépített szelektív hulladékgyűjtési rendszerrel rendelkezik, mely során házhoz menő és gyűjtőszigetes gyűjtés is történik. Előbbi papírra, műanyagra, öblösüvegre, valamint zöldhulladékra vonatkozóan biztosított a családi házas övezetben. A települési hulladékkezelő rendszer keretén belül 146 hulladékgyűjtő szigetet ürit a ZALA- MÜLLEX Kft., ahol a papír, műanyag, fém és üveg frakciókat lehet szelektíven gyűjteni. A városban két hulladékudvar is található, ahol műanyag, papír, fém, üveg, elektronikai, veszélyes, építési és bontási, illetve zöldhulladékok átvételét biztosítja a közszolgáltató. A keletkező lim- lom és lombhulladék lakosságtól történő - évente egyszeri - elszállítása megtörtént.

A lakosság által a közterületekre kihelyezett növényi nyesedékek begyűjtésére a Városgazdálkodási Kft.-vel kötöttünk szerződést, melynek eredményekét 2017-ben 330 m³ nyesedék került begyűjtésre. A lágy

szárú növényeket a ZALA-MÜLLEX Kft. komposztálta (depónia takarására használja fel), a fás szárúak pedig (darálást követően) értékesítésre kerültek.

A ZALA-MÜLLEX Kft. tájékoztatása alapján a szelektíven gyűjtött műanyag 82%, a papír 97%, a fém hulladék pedig 91% tisztaságú. A biológiailag lebomló zöldhulladékok 100%, a leválasztott papír 93%, a leválasztott műanyag 98%, a leválasztott fémhulladék hasznosítási aránya pedig 100%. A 2017-ben 330 m³ növényi nyesedék, 1.300 m³ karácsonyfa és őszi lomb, 11.500 m³ lom, 910 tonna papír, 449 tonna műanyag, 96 tonna fém, 288 tonna üveg és 5.516 tonna inert hulladék került begyűjtésre.

2018-ban az üveghulladék házhoz menő gyűjtésének további kiterjesztése a cél, mivel hazánk ennél a frakciónál van a legnagyobb lemaradásban az EU-s visszagyűjtési kvóták terén.

2.3. Illegális hulladéklerakások felszámolása

Önkormányzati tulajdonú területről az illegális hulladéklerakók felszámolása 2017-ben is folyamatos volt, közel 1.100 m³ illegális hulladék elszállítása és kezelése történt meg. *Közterületek* esetében elsősorban a szelektív gyűjtőszigetek környezetében alakulnak ki ilyen jellegű problémák, melyeket a ZALA-MÜLLEX Kft. számolt fel a velük kötött szerződés alapján.

A TEXTRADE Kft. által a város több pontján kihelyezett *hasznátruha gyűjtőkonténerek* környezetében korábban rendszeresen ruha hulladék jelenléte volt tapasztalható, mert a lakók több esetben akkor is a konténer mellé helyezik a ruhaneműket, ha a gyűjtőben még lenne hely. A probléma megoldására felvettük a kapcsolatot a Kft. képviselőjével, melynek eredményeként sűrítették az ürítés gyakoriságát, illetve a konténerek oldalán található telefonszámon tett bejelentést követően, a Kft. 24 órán belül elszállítja a konténer mellé rakott ruhákat. Az intézkedések hatására 2017-ben lényegesen rendezettebb lett a konténerek környezete.

Magánterületeken megjelenő illegális hulladéklerakások esetében (elsősorban lakossági panaszbejelentéshez kötődően) hatósági eljárásokat kezdeményezünk a terület tulajdonosaival szemben, a hulladékok elszállítására.

2018-ban is cél, hogy folyamatos ellenőrzéssel megakadályozhatók legyenek az illegális lerakások kialakulása, a meglévő lerakásokat felszámolása (kapcsolódva a köztisztasági akciókhoz)

3. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS

Városkutatás Kft. által készített I. ütem révén a hazai megyei jogú városok közül Zalaegerszegen készült el az első SUMP helyzetfeltárás, amely mutatta a város elkötelezettségét a környezetbarát közlekedési módok iránt, valamint az igényt az uniós források elérhetőségének hatékonyabb tételére. 2016-ban a Mobilissimus Kft. elkészítette *Zalaegerszeg Fenntartható Városi Mobilitási Terv (SUMP) II. ütem* dokumentumát. A SUMP II. ütemének kiindulópontja az I. ütemben elkészült helyzetértékelés volt, továbbá a célrendszerrel foglalkozó munkarészek, figyelembe véve az azóta eltelt időszak Zalaegerszeget érintő változásait, valamint a SUMP-ok készítésére vonatkozó iránymutatások hazai megszületését és evolúcióját. A II. ütem elkészítése révén vált teljes értékűvé Zalaegerszeg fenntartható városi mobilitási terve, nevezetesen a helyzetértékelés frissítésével, a cél- és eszközrendszer pontosításával, a projektek értékelésével és rangsorolásával, a megvalósítás előre vetítésével, valamint a kitűzött célok mérhetővé tételével. A Mobilitási Tervben az alábbi célok kerültek megfogalmazásra:

- A térségi közösségi közlekedési kapcsolatok erősítése a vasút szerepének növelésével.
- Zalaegerszeg bekapcsolása a gyorsforgalmi úthálózatba.
- A belváros komplex forgalomcsillapítása és a szükséges keretfeltételek biztosítása.
- Városon belüli tehermentesítő utak fejlesztése.
- Lakóterületek komplex forgalomcsillapítása.
- Városon belüli mobilitási kapcsolatok javítása.
- A helyi közösségi közlekedési hálózat újragondolása.
- A városi kerékpáros hálózat felülvizsgálata és a kerékpáros rendszer teljessé tétele.
- Városrészek közötti közúti kapcsolatok javítása.
- Vasútvonalak és főútvonalak elvágó hatásának mérséklése.
- Gazdasági területek hivatásforgalmi elérhetőségének javítása.
- A közösségi közlekedési szolgáltatások hálózati, menetrendi és tarifális integrációja.

- Térségi kerékpáros kapcsolatok kiépítése.
- Fenntartható, környezetbarát mobilitási rendszer.
- Szemléletformálás, mobilitástudatosság erősítése.
- Közösségi használaton alapuló közlekedési módok feltételeinek megteremtése.
- Minőségi közösségi közlekedési közszolgáltatás megteremtése, a járműpark megújítása.
- Alternatív üzemanyagok és hajtásrendszerek elterjedésének ösztönzése.
- Közlekedésbiztonság feltételeinek javítása.

A fenti célok az önkormányzat anyagi lehetőségeinek és a pályázati források függvényében valósulhatnak meg. A 2017-ben megvalósult projektek jelen beszámolóban kerülnek bemutatásra.

3.1. Kerékpárút hálózat bővítése

Zalaegerszeg város Integrált Területi Program kerékpáros- barát város projektjében és a Zöld Zala projektjében megfogalmazott fejlesztési igényekhez kapcsolódó kerékpáros döntés- előkészítő tanulmányterv szerint az alábbi fejlesztési irányok indokoltak:

- Északnyugat- Dunántúli kerékpárút (Zalaszentiván felől érkező kerékpárosok fogadása és átvezetése a városon Teskánd, Bagod irányába);
- Andránhida- Zalaegerszeg viszonylat;
- Gébárti tó- Zalaegerszeg viszonylat;
- Kaszaháza- Zalaegerszeg viszonylat;
- Vasútállomás- Flextronics A épület viszonylat;
- ADA Hungária Kft. épülete- Bocfölde viszonylat;
- ADA Hungária Kft. épülete- Botfa viszonylat.

Jelenleg a tervek elkészítése zajlik, a kiviteli munkák megkezdésére várhatóan 2018. II. félévében kerül sor. A beruházások finanszírozása az alábbi pályázati források igénybevételével történik:

- Az Önkormányzat TOP-6.1.4-15 „Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés”, valamint a TOP-6.4.1-15 „Fenntartható városi közlekedésfejlesztés” pályázati konstrukciók projektjei keretében a városi kerékpárutak fejlesztését, komplett - turisztikai és hivatásforgalmi célokat szolgáló - kerékpárhálózat kialakítását tervezi összesen mintegy 15 km hosszúságban.
- A TOP 6.4.1-15 program keretében városon belüli hivatásforgalmi kerékpározás biztonságosabbá tétele és a város kerékpárral való elérhetőségének javítása.
- Kerékpárutak kialakítása a TOP-6.1.5-15 pályázati konstrukcióban tervezett útfejlesztések mentén.

További fejlesztési elképzelések az *Integrált Területi Program kerékpáros- barát város projektjében megfogalmazott, fejlesztési igényekhez kapcsolódó, kerékpáros döntés- előkészítő tanulmánytervében és a Közlekedés Operatív Programban (KÖZOP)* található.

3.2. Kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása

A kerékpárhasználat elterjedését jelentősen befolyásolja az, hogy van- e lehetőség a kerékpár biztonságos tárolására. Ezért a kerékpárforgalmi létesítmények elengedhetetlen kiegészítő elmei a kerékpártámaszok, kerékpártárolók és kerékpáros pihenőhelyek is. Ezek biztosításáról a kerékpárutak kialakításával egyidejűleg kell gondoskodni. 2017-ben a Mártírok útra, a Kovács Károly térre, a Polgármesteri Hivatal belső parkolójába és az Olai templom elé kerültek kerékpártárolók kihelyezésre.

3.3. Forgalmcsillapító intézkedések megtétele, forgalomszervezés

A közlekedési eredetű levegőterhelés kapcsán megállapítható, hogy a forgalomban résztvevő járművek száma nőtt az elmúlt időszakban, ami arra enged következtetni, hogy a környezetkárosítás fokozódott. A tehermentesítő és elkerülő utak azonban csökkentik az egy helyen légtérbe jutó káros anyag mennyiségét. Ennek megvalósítása érdekében az alábbi forgalomszervezéssel kapcsolatos beruházások vannak folyamatban:

- *Járműosztályozós csomópont átépítése körforgalommá a 76. számú főút és a Kispáli bekötőút kereszteződésében, a 76. sz. főút 57+785 km sz.-ben.* Engedélyezési, kiviteli tervdokumentáció és a jogerős építési engedély rendelkezésre áll, a kivitelezés közbeszerzése rövidesen indul.
- *Kispáli összekötő út, a 76. számú főút csomópontjától északi irányban történő felújítása az ipari parkot feltáró önkormányzati tulajdonú út csatlakozásáig.* Engedélyezési, kiviteli tervdokumentáció és a jogerős építési engedély rendelkezésre áll, a kivitelezés közbeszerzése rövidesen indul.
- *Önkormányzati tulajdonú külterületi út kialakítása (a tervezett ipari park geometriai súlypontjában kelet-nyugati iránnyal feltáró út).* Engedélyezési, kiviteli tervdokumentáció, jogerős engedély rendelkezésre áll, a kivitelezés közbeszerzése folyamatban van. Kivitelezés várható befejezése: 2018.04.30.
- TOP-6.4.1-15 program keretében - forgalmcsillapítási intézkedés a fenntartható városi közlekedés, valamint az élhetőbb városi környezet megteremtése érdekében - a *Kosztolányi út kétirányúsítását* kívánjuk megvalósítani. A projekt jelenleg engedélyeztetés alatt van, a kivitelezési munkák várhatóan 2018 tavaszán kezdődhetnek meg.

3.4. Alternatív üzemanyag ellátó rendszerek kialakítása

- Zalaegerszeg, Zrínyi út 99. szám alatti ingatlanon (ÉNYKK ZRt. telephelye) meglévő közforgalmú üzemanyagtöltő állomáson, 2017-ben közforgalmú CNG technológiával történő bővítés valósult meg. Az engedélyeztetési eljárás ez év februárjában lezajlott, a töltőállomás márciustól vehető használatba.
- Az elektromos autók a városi közlekedésnek az egyik lehetséges alternatívái, amelyek elsősorban a városokban csökkentik a levegőszennyezést és a zajterhelést. A Nissan és Zalaegerszeg Önkormányzata 2014-ben a Csipke parkolóház külső falához telepített egy elektromos autó villámtöltő berendezést, ami fontos mérföldkő volt a Nyugat- magyarországi elektro mobilitás terén. A töltőberendezés segítségével az elektromos járművek ingyenes töltése valósul meg, ösztönözve ezzel is a környezetbarát közlekedés elterjedését. A könnyebb elérhetőség és a jobb kihasználtság elérése érdekében 2015-ben a töltőberendezés a Városi Sportcsarnok Észak- nyugati sarkába került elhelyezésre. A töltő kihasználtsága évről évre növekszik.
- A Jedlik Ányos terv keretében 2016. év végén átadásra került a Dísz tér szomszédságában (észak keleti sarkán) egy 50 kW teljesítményű villámtöltő berendezés. A töltő használata folyamatos.

- 2016-ban megjelent a „Jedlik Ányos Terv” *Elektromos töltőállomás alprogram helyi önkormányzatok részére* tárgyú, GZR-T-Ö-2016 kódszámú pályázat. A pályázat alapján elnyerhető támogatás támogatási intenzitása az elszámolható költség legfeljebb 100%-a. A töltők telepítéséhez a pályázat pozitív elbírálását követően, a pályázati támogatáson felül önkormányzati önrész (58%) biztosítása is szükséges volt. A beruházás jelenleg a tervezési szakaszban van. Pályázattal érintett helyszínek:

- ✓ Stadion utca (2897/15 hrsz);
- ✓ Parkerdei út (2746/12 hrsz);
- ✓ Városi Hangverseny- és Kiállítóterem környéke (3121/3 hrsz vagy 3123/2 hrsz);
- ✓ Vágóhid út (6333/6 hrsz).

3.5. Alternatív üzemanyagok és hajtásrendszerek elterjesztésének ösztönzése

Városgazdálkodási Kft. továbbra is biztosítja azt a kedvezményt, hogy a *zöld rendszámmal* rendelkező autók ingyenesen parkolhatnak a város egész területén, ezzel is támogatva/ösztönözve a környezetbarát járművek használatát.

4. ENERGIAHATÉKONYSÁG ÉS MEGÚJULÓ ENEGRIAFORRÁSOK

4.1. Klímastratégia

A jövő egyik meghatározó kihívása, hogy - Magyarország más tájaihoz hasonlóan - Zala megyében is az éghajlatváltozás lesz. A nyári hőhullámok gyakoriságának, hosszának és intenzitásának növekedése, az aszályokhoz, villámárvizekhez egyaránt vezető szélsőségesebbé váló évi csapadékeloszlás az éghajlatváltozás egyértelmű tünetei, amelyek fokozódására fel kell készülni. A szélsőséges időjárási események fokozódásának következtében Zala megye lakossága, természetes, természetközeli élőhelyei, növény- és állatvilága, továbbá épített környezete számos kihívással szembesül a következő évtizedekben. A klímastratégia az azonosított problématerületek mindegyikére vonatkozóan részletes helyzetfeltáráson alapuló célokat és intézkedéseket jelöl ki, amelyeknek közös jellemzője, hogy a várható változásokra tervezett formában megvalósuló, időben megkezdett felkészülést támogatják.

2016. szeptember 1-jén elindult a „Zala megye klímastratégiájának kidolgozásához kapcsolódó módszertan- és kapacitásfejlesztés, valamint szemléletformálás” projekt. A pályázati felhívás alapvető célja a klímaalkalmazkodást és klímaváltozás megelőzését szolgáló tevékenységek kereteinek,

peremfeltételeinek biztosítása, klímastratégiai módszertan összeállításával, valamint ez alapján készült megyei szintű klímastratégiai dokumentumok kidolgozásával. A módszertan kidolgozásától kezdve a stratégiák elkészítéséig, továbbá a stratégiák végrehajtása érdekében is elengedhetetlen a helyi közösségek bevonása, ami a klímaváltozással, azon belül mind a folyamat mérséklésének, mind az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos tudásmegosztással, széleskörű szemléletformálási program segítségével biztosítható, amelynek összegzését, végtermékét képezik az az azonosított cselekvési irányokat kijelölő megyei klímastratégiák. A projekt indulása óta elkészült a projekt megvalósíthatósági tanulmánya, megkötésre kerültek a szerződések a klímastratégia készítésével és a rendezvények lebonyolításával kapcsolatban. Elkezdte működését a Megyei Önkormányzati Hivatal keretében működő Titkárság. Elkezdődött a klímastratégia elkészítése a Klímabarát Települések Szövetsége által kidolgozott módszertani útmutató alapján. Megrendezésre került az első megyei klímakonferencia, ahol megalakulásra került a Zala Megyei Klímaplatform.

A 2018 januárban elkészült stratégiában meghatározásra került Zala megye klímavédelmi jövőképe, amely azokra az adottságokra és a meglévő tervekben, programokban lefektetett fejlesztési elképzelésekre épít, amelyek már eddig is meghatározták a megye fenntartható fejlődés és klímavédelem érdekében tett lépéseit. Ennek megfelelően a klímastratégia a *Zöld utat a zalai klímabarát megoldásoknak* jelmondatot tűzte ki a klímastratégia jövőképeül, amelynek értelmében Zala megye az összehangolt, klímabarát és tervszerű turisztikai, erdészeti, mezőgazdasági, vízgazdálkodási és településüzemeltetési mérséklési és alkalmazkodási programok és projektek sikeres megvalósítójává válik. A fenti gondolatokat tükröző, azok alapján összeállított célrendszerben az összesen 15 db mitigációs (csökkentő), adaptációs és szemléletformálási cél alá rendelt 42 db intézkedést tartalmaz. A megyei klímastratégia eredményes megvalósítása esetén Zala megye 2050-re a turisztikai, erdészeti, mezőgazdasági és zöldfelület-gazdálkodási fenntartható klímavédelmi beruházásaival, valamint a települések megújuló energetikai és energiahatékonysági fejlesztéseivel eredményesen csökkenti kibocsátásait. Az alkalmazkodást szolgáló fejlesztései révén megvédi a természeti erőforrásait, természeti és épített környezetét, sérülékeny térségeit és településeit, valamint kiváló turisztikai adottságait. Intézményei, vállalkozásai és lakossága egyaránt hasznosítják az új, klímabarát megoldásokat és aktívan összefognak és közreműködnek a klímabarát megoldások és jó példák elterjesztésében.

4.2. Smart City

A Zalavíz Zrt. megbízásából korábban elkészült Zalaegerszeg Megyei Jogú Város energiafüggőségének csökkentése céljából, illetőleg alternatív energiaforrások alkalmazására, *Zalaegerszeg Smart City 2050, 100 % megújuló energetikai tanulmány és cselekvési terve*. A projektelemek az alábbiak szerint kerültek meghatározásra:

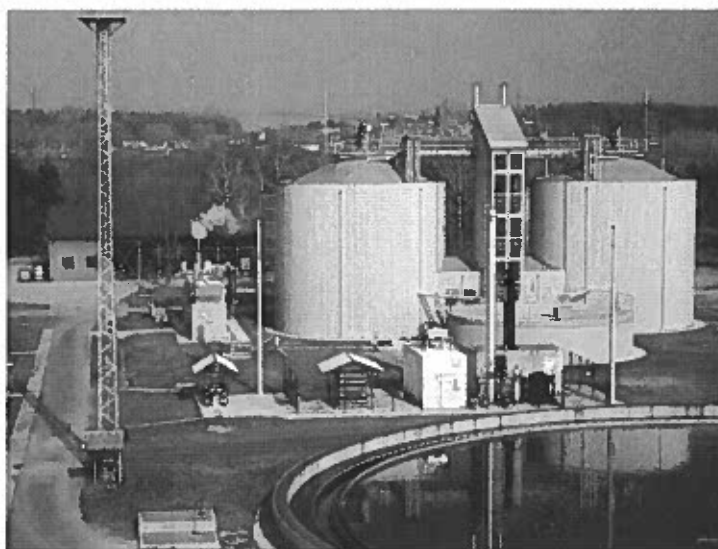
- szennyvíztelep hőhasznosítása;
- nap, szél, vízi és geotermális energia hasznosítása;
- biogáz (biometán) felhasználás;
- energiahatékonyság növelése;
- hőszivattyúk alkalmazása;
- közlekedés;
- villamos energia;
- gazdaságfejlesztés energetikai vonatkozásai;
- hidrogén energetikai szerepe és lehetőségei;
- biomassza hasznosítása;
- Smart Grid rendszerek (okos hálózat) alkalmazási területei;
- energiatárolás alkalmazási lehetőségei;
- zöld beszerzés alkalmazása.

A célok az önkormányzat anyagi lehetőségeinek és a pályázati források függvényében valósulhatnak meg. 2017-ben a biogáz felhasználás, az energiahatékonyság növelése, a hőszivattyúk alkalmazása, a közlekedés, a Smart Grid rendszerek, az energiahatékonyság növelése és a zöld beszerzés alkalmazása kapcsán is történtek előrelépések. A megtett intézkedéseket jelen beszámoló tartalmazza.

- 2013-ban megvalósult a *búslakpusztai depóniagáz* hasznosítása. A letelepített gázmotor folyamatosan működik és a válogatócsarnok fűtését, valamint melegvíz ellátását biztosítja. A gázmotor hulladék hőjének fűtésre történő felhasználása után a tartályos gáz már csak tartalék funkciót lát el, ezért jelentősen csökkent annak felhasználása.
- *Napelem park*: A 0779/3 hrszú önkormányzati ingatlanon az MVM Hungarowind Kft. 498 kVA-os naperőművet kíván létesíteni. A megtermelt energia az E-on villamosenergia hálózatra kerül betáplálásra (köz célú villamos hálózati csatlakozás). Jelenleg az engedélyeztetési eljárás zajlik. A tervezett kiserőműben 2184 db napelem termeli majd az energiát. A panelcsoportokhoz 13+1 inverter csatlakozik, mely az egyenfeszültségű energiát a hálózattal szinkronban lévő váltakozó feszültséggé alakítja. A folyamatos szabályozás teljesebb automatikus működést biztosít.
- Az önkormányzat 2014. augusztus 21-én pályázatot nyújtott be a Környezet és Energia Operatív Program KEOP-2014-4.10.0/N fotovoltaiikus rendszerek kialakítása című pályázati konstrukcióra. A pályázat eredményeként a ZMJV Polgármesteri Hivatal épületein elhelyezett *fotovoltaiikus rendszer* átadása 2015 szeptemberében megtörtént. A fejlesztés során az udvari lapos tetőre 18 db, a főépületre pedig 74 db napelemet helyeztek el. A napelemek 2017-ben 40,58 MWh energiát termeltek, melyek az Eon hálózatra került betáplálásra. A rendszerrel kapcsolatos aktuális napi információk (teljesítmény, energiamérleg, hozam, megtakarítás...) a www.zalaegerszeg.hu felületen megtalálhatóak.

- A Zalavíz Zrt. telephelyén a *szennyvíziszapból termelt biogáz* mennyisége 2017-ben 374.130 m³ volt, mely kazánok és a gázmotor működéséhez, valamint gépjárművek üzemeltetéséhez került felhasználásra.

- 2015-ben elkészült Zalaegerszeg Megyei Jogú Város hosszú távú energia stratégiája, melyben fontos célként került meghatározásra, hogy a lehető legtöbb megújuló energiaforrás kerüljön bevonásra a város működésébe, ezzel biztosítva közép és hosszú távon Zalaegerszeg fejlődését. Ennek egyik módja a városi energiaszolgáltató rendszer kialakítása, mely hosszútávon a helyi érdekeket leginkább szolgáló több forrású, folyamatos, a helyi lehetőségekre és infrastruktúrára támaszkodó alap erőforrást biztosít a városlakók jólétéhez és az élővilággal való fenntartható együttéléshez. A 2.1. pontban bemutatott hulladék válogatóból származó biológiailag magas szervesanyag tartalmú hulladékból biogáz fejlesztő, mely alappillére lehet a kialakítandó helyi energiaszolgáltató rendszernek. A *magas szervesanyag tartalmú hulladék energetikai felhasználására* - a Zalavíz Zrt. a saját szennyvíztelepén - egy száraz fermentációs biogáz üzemét kíván létesíteni. A keletkező gáz villamos energia előállítására, gázmotorok meghajtására, szolgáltatói gázhálózatra visszatáplálásra és fűtőanyagként történő felhasználásra is alkalmas.

A megtermelt biogáz felhasználására a Zrt. egy korszerű megújuló energia alapú kazánház és távhőellátó rendszer kialakítását tervezi, melyet szintén a telephelyén kíván megvalósítani. A hőközpont - I. ütemben - fűtési és melegvízzel látná el a térség önkormányzati fenntartású

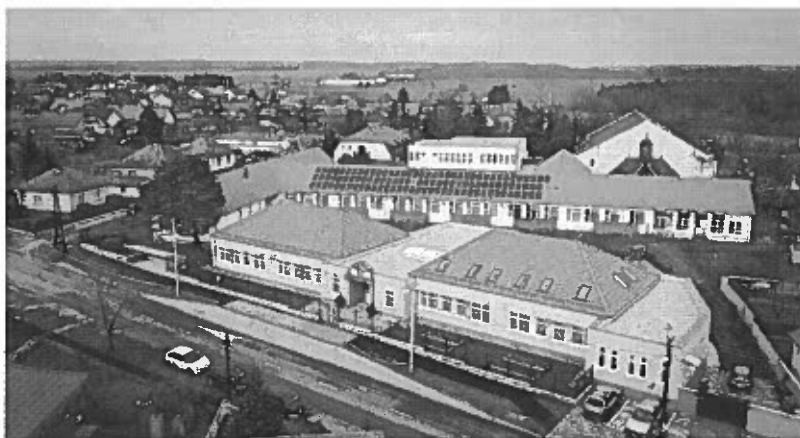
intézményeit. Az energiatermelő kapacitások fokozatos bővülésével a későbbiekben egyre több fogyasztó bevonható majd a távhő ellátásba (környezetében lévő egyéb intézmények és lakóházak). A ZMJVK egyetértett a fermentációs biogáz üzem létesítésével és a biogáz hőenergia célra való felhasználásával, továbbá felkérte a Zrt.-t, hogy a szilárd hulladékból előállítható biogáz energetikai célú hasznosítására készítsen döntést előkészítő energetikai, gazdasági előtanulmányt, megvizsgálva a legkedvezőbb – hőellátást biztosító – energiahordozó típusfajta kiválasztását és annak transzferálási lehetőségét (2018. május 31-ig).

- Több Megyei Jogú Város, köztük Zalaegerszeg Önkormányzata, konzorciumi megállapodást kötött közvetlen uniós finanszírozási támogatási projekt megvalósítására. A szerződő felek elhatározták, hogy az energia hatékony felhasználása, valamint a kommunális energiaköltségek folyamatos csökkentése érdekében településeiken közös erővel, *SMART GRID hálózatra* épülő, átfogó energetikai modernizációs beruházást hajtanak végre, mely az alábbi részterületekre terjednek ki:
 - ✓ önkormányzati középületekre napelem telepítése, a telepített napelemek működtetése;
 - ✓ önkormányzati középületek komplex épület-energetikai felújítása;
 - ✓ közterületi világítás LED világítótest cseréje;
 - ✓ okoshálózati mérőműszerek telepítése, központosított rendszerirányítás és hálózattervezés létrehozása, működtetése.

A 90% intenzitású *ELENA* pénzügyi konstrukciót egészíti ki a pályázó 10%-os önrésze, amely a projektmenedzsment feladatok ellátásával összefüggő költségek fedezetére fordítható. Jelenleg a megvalósítandó programok elkészítése zajlik.

4.4. Intézmények energiaracionalizálása

- *Zalaegerszegi Landorhegyi Óvoda Kodály Zoltán utcai tagóvodájának fejlesztése* (TOP-6.2.1-15-ZL1 - Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése). Az épület pótlólagos hőszigetelése, az intézmény összes külső nyílászárójának cseréje, korszerű tető rétegrend kialakítása, az üvegtégla falak helyett részben egyedi műanyag szerkezetű nyílászárók és részben téglablokkból épített falszakaszok beépítése a projekt része. Az épület energetikai besorolása a felújítást követően DD energetikai osztályú lesz. A kivitelezési munkálatok jelenleg is zajlanak, a projekt várható befejezése 2018. szeptember.
- *Zalaegerszegi Belvárosi I. számú Óvoda Mikes Kelemen utcai tagóvodájának fejlesztése* (TOP-6.2.1-15-ZL1 - Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése). Az épület pótlólagos hőszigeteléssel lett ellátva, beépítetlen tetőtérben a födémre, valamint a lapostetőre egyaránt hőszigetelés került, megtörtént a nyílászárók cseréje és a belső gépészeti felújítás kazáncserével.
- *Andráshidai Óvoda építése* (TOP-6.2.1-15-ZL1 - Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése). A projekt részeként egy 28,08 kWp-es napelemes hálózatba tápláló háztartási méretű kiserőmű került megépítésre, amely képes az óvoda várható éves villamos energia szükségletét előállítani. Az átadott intézmény AA+ energetikai besorolású.

- *Zalaegerszegi Egyesített Bölcsődék Napsugár utcai Bölcsőde fejlesztése* (TOP-6.2.1-15-ZL1 - Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése). Faszervezetű ablakok és a kopolit üvegfal kibontása után, korszerű műanyag-szerkezetű nyílászárók kerültek beépítésre. Az épület lapos tetejére hőszigetelés és vízszigetelés, a homlokzati felületre, illetve a lábazatra hőszigetelő réteg került.
- *Zalaegerszegi Egyesített Bölcsődék Cseperedő Bölcsőde és a Zalaegerszegi Belvárosi II. számú Óvoda Petőfi utcai Tagóvodájának fejlesztése* (TOP-6.2.1-15-ZL1 - Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése). Az óvoda épület homlokzata új hőszigetelést kapott. Az épület külső nyílászárói teljes cseréje, illetve a kopolit felületek kiváltása szintén megvalósult. A hőellátásához új kazáncsoport került telepítésre, a fűtési rendszer teljesen újjáépült. A használati melegvíz (HMV) rendszer kiépítése során napkollektoros rendszer létesült, új HMV tárolókkal. A bölcsődében a rosszul záródó fa ablakok és a kopolit szerkezetek helyett jó hőtechnikai jellemzőkkel rendelkező műanyag szerkezetek kerülnek beépítésre. A nyugati terasz emelete polikarbonát fedést kap. Az épület hőellátása az óvoda új kazánjairól történik, hőenergia méréssel, illetve megtörténik a fűtési rendszer korszerűsítése. HMV rendszer napkollektoros rendszerrel épül ki, ahol a bölcsőde HMV- tárolói bölcsőde karbantartói helyiségbe kerülnek. A napkollektorok az óvoda lapostetős épületrészére kerülnek telepítésre. A bölcsőde korszerűsítésének várható befejezése 2018. augusztus.
- *Zalaegerszegi Ady Endre Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola - többletenergiát az oktatásra* (TOP-6.5.1-15-ZL1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése). A projekt keretében megvalósult az épület külső határoló szerkezetinek utólagos hőszigetelése, külső nyílászárók cseréje, valamint a fűtőkorszerűsítés. A beruházás során elsősorban a tornaterem világítás- korszerűsítése valósult meg, illetve az épületre napelem került telepítésre.
- *Zalaegerszegi Gondozási Központ Idősek Gondozó Háza energetikai korszerűsítése* (TOP-6.5.1-15-ZL1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése). A projekt keretében megvalósul az épület külső határoló szerkezetinek utólagos hőszigetelése, külső nyílászárók cseréje, valamint a fűtőkorszerűsítés. A beruházás során megtörténik az épület világítás-korszerűsítése, illetve az épületre napelem kerül. A projekt befejezési határideje 2018. március 31.

- *Landorhegyi Sportiskolai Általános Iskola energetikai korszerűsítése (TOP-6.5.1-15-ZL1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése).* A projekt keretében megvalósul az épület külső határoló szerkezetének utólagos hőszigetelése, külső nyílászárók cseréje, valamint a fűtőkorszerűsítés. A beruházás során megtörténik az épület, a tornaterem világítás- korszerűsítése, hőszivattyú kerül telepítésre, illetve az épületre napelem kerül. A projekt befejezési határideje 2018. március 31.
- *Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése Zalaegerszegen (TOP-6.6.1-15-ZL1 - Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése).* A projektek jelenleg 11 helyszínen (háziorvosi és védőnői körzet, illetve ügyeleti szolgálat) zajlanak, a kivitelezések befejezési határideje 2018. augusztus. Az energetikai korszerűsítések (nyílászáró csere, fűtőkorszerűsítés, homlokzatszigetelés) célja a DD energetikai osztálynak való megfelelés biztosítása.
- *Szociális Alapszolgáltatások fejlesztése Zalaegerszegen (TOP-6.6.2-15.-ZL1 - Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése)* projekt keretében:
 - *Az Andráshidai Idősek Klubjában* homlokzati nyílászáró csere, homlokzati hőszigetelés, padlásfödém hőszigetelés és fűtésrekonstrukció valósul meg. A projekt befejezési határideje 2018. április.
 - *A Landorhegyi Idősek Klubjának épületében* homlokzati nyílászáró csere, homlokzati hőszigetelés, padlásfödém hőszigetelés, kazáncsere és fűtésrekonstrukció valósult meg.
 - *A Zalaegerszegi Család- és Gyermekegészségügyi Központban* kazáncsere és fűtésrekonstrukció valósult meg.
- Megújult a Zala Megyei Kormányhivatal épületeinek sorában a Zalaegerszeg, Kossuth utca 9-11. szám alatti ingatlan, amelyben egyebek mellett a *társadalombiztosítási és foglalkoztatási főosztály* működik. A fejlesztéssel a számítások szerint évente 8 millió forint megtakarítást érnek majd el az energiaszámlákban. A beruházás során 166 nyílászárót cseréltek ki az épületen, amelyet 1746 négyzetméteren szigeteltek le, jelenleg további energetikai fejlesztések megvalósítása zajlik.
- A több mint 30 éves *nővérszálló* épületén csak általános karbantartásokat végeztek, jelentősebb felújítás az erőforrások hiánya miatt nem történhetett. A megnyugtató megoldást a KEHOP programon elnyert 136 millió forintos támogatás hozta, melyből végrehajthatták a teljes külső korszerűsítést. A teljes homlokzatnak megújításával, a nyílászárók cseréjével és az erkélyek beépítésével új külsőt kapott. A fejlesztésben fontosnak tartották az energiahatékonyság javítását, ezért az épület tetejére napelem rendszert, valamint napkollektorokat helyeztek el, egyrészt villamos energia termelés, másrészt a használati melegvíz biztosítása érdekében.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése a 124/2017. (VI.15.) számú határozatában döntött (TOP-6.5.1. azonosítószámú, *Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése című felhívásra*) az alábbi támogatási kérelmek benyújtásáról:

- Petőfi Sándor és Dózsa György Magyar- Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola Dózsa György Tagiskola,
- Eötvös József és Liszt Ferenc Általános Iskola Liszt Ferenc Tagiskola,
- Petőfi Sándor és Dózsa György Magyar- Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola Petőfi Sándor Székhelyiskola,
- Zalakerámia Sport- és Rendezvénycsarnok,
- Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala.

A Petőfi Sándor Székhelyiskola, a Dózsa György Tagiskola és a Liszt Ferenc Tagiskola, valamint a Zalakerámia Sport- és Rendezvénycsarnok esetében elkészült az épületenergetikai dokumentáció. A Polgármesteri Hivatal épületének meglévő és felújítás utáni állapotára Épületenergetikai Tanúsítvány készült. Az iskolák esetében a kiviteli tervdokumentációk elkészítése folyamatban van. A projektek szakmai és műszaki tartalma a tervezőkkel egyeztetésre került, mely alapján a támogatási kérelmek benyújtásra kerültek.

4.5. Fenntartható Energia és Klíma Akcióterv (SECAP)

A TOP 6.5.1-16 konstrukcióban az önállóan támogatható tevékenységek között szerepel a megyei jogú városok önkormányzati Fenntartható Energia Akciótervének felülvizsgálata, illetve annak átdolgozása Fenntartható Energia és Klíma Akciótervvé, vagy Fenntartható Energia és Klíma Akcióterv elkészítése. A települések által korábban készített Fenntartható Energia Akciótervhez képest a Fenntartható Energia- és Klíma Akciótervnek 2030-ig 40%-os CO₂-kibocsátás csökkentés elérését kell tartalmaznia, valamint a kibocsátás-csökkentési terven felül a települési klímaadaptációs stratégiát is magába foglalja. *Az akcióterv felméri Zalaegerszeg jelenlegi energetikai helyzetét, az energiaszervezetét, számba veszi a városban jelentkező legjellemzőbb, klímaváltozáshoz köthető természeti jelenségeket, megoldási javaslatokat nyújt az energiaszervezés mérsékléséhez, és a káros klímahatások elleni védekezéshez, számszerűsíti a várható eredményeket. Továbbá objektív, statisztikai és tényadatokon alapuló áttekintést nyújt az önkormányzat számára a különböző szektorok (önkormányzati létesítmények, lakosság, közlekedés stb.) energiaszervezéséről és szén-dioxid-kibocsátásáról. Ezáltal már rövid távon is jó alapul szolgál beruházások tervezéséhez. Az akcióterv elkészítését a fent leírtakra tekintettel fontosnak tartottuk, ezért a támogatási kérelem benyújtásra került.*

A fentiekre tekintettel az MVM Partner 2018. június 30-ig:

- Összeállítja a releváns adatok jegyzékét és előkészíti az adatbekérést.

- Felméri a település jelenlegi energetikai helyzetét (legalább három ágazatra vonatkozóan a következőkből: önkormányzati tevékenységek, szolgáltatások, lakosság, közlekedés), az energiafogyasztás szerkezetét.
- Meglévő adatok alapján elkészíti a kiindulási kibocsátási leltárt.
- Bemutatja a megvalósításhoz szükséges intézkedéseket, erőforrásokat (legalább kettő ágazatra vonatkozóan a következőkből: önkormányzati tevékenységek, szolgáltatások, lakosság, közlekedés).
- Kidolgozza a hatásmérséklő intézkedéseket.
- Ismerteti a várható eredményeket, hatásokat.
- Ismerteti az éghajlattal kapcsolatos kockázatokat és sebezhetőségeket, illetve az alkalmazkodási intézkedéseket.

5. VÍZTISZTASÁG VÉDELEM

A települési vízgazdálkodásnak szervesen illeszkednie kell a térségi, illetve az országos vízgazdálkodás rendszerébe. A takarékos és átgondolt felhasználási alapelveknek itt is ugyanúgy kell érvényesülnie, ebből következően az emberi vízfelhasználás tervezését három alapelvnek kell vezérelnie:

- minél kevesebbet használjunk,
- minél kevésbé szennyezzük el,
- minél többet forgassunk vissza.

A fenntartható vízgazdálkodás eléréséhez célunk többek között:

- a szennyezés csökkentése a szennyezőanyagok összegyűjtése és kezelése révén;
- a csapadékvíz visszatartása és lehetőség szerint maximális felhasználása;
- a városkép javítása a vízfelületek megjelenítésével és beillesztésével a funkcionális zöldövezetekbe;
- az infrastrukturális költségek csökkentése, például a csapadékvíz zöldfelületekre vezetésével.

5.1. Szenny- és csapadékvíz

A megfogalmazott célokhoz kapcsolódóan, 2017-ben az alábbi beruházások valósultak meg:

- Budai Nagy Antal utcai parkolóban lévő csapadékvíz- nyelőkbe épített *olajsűrítő betétek cseréje*.
- *Vizslaréti árok* vízjogi üzemeltetési engedélyében vízügyi hatóság által előírt vízminőség vizsgálatok elvégzése.
- **Az Északi Ipari Park bővítése kapcsán keletkező csapadékvíz befogadására, egy 6.600 m³ kapacitású záportározó kerül kialakításra.** Célja, hogy az iparterületre hulló csapadékvizet átmenetileg tárolja, ezzel csökkentve a befogadó (Nagypáli patak) lökészerű terhelését. A visszatartott víz várhatóan kertészeti (öntözés) célokra is felhasználásra kerül. A projekt jelenleg az engedélyeztetési fázisban van, várható befejezése 2018. június 30.
- A Mikes utcai tagóvodában *esővíz gyűjtő* került kialakításra (így már minden sátozottóval rendelkező óvoda rendelkezik ilyen rendszerrel). Az esővizet az óvodák kiskertjeinek öntözésére használják fel.
- Szikkasztásra gyakorlatilag alkalmatlan földtani közeg miatt még az *egyedi szennyvíztisztítási* módszer sem alkalmazható. Kezelés nélkül még a magánszemélyek háztartási igényeit meg nem haladó tevékenységek esetében sem engedélyezhető a szennyvizek ártalommentes elhelyezése.
- A zalaegerszegi szennyvíztisztítóra beérkező nyers szennyvíz vizsgálata a következő paraméterekre történt meg (önellenőrzési terv szerint két hetente): pH, kémiai oxigén igény,

ammónia-ammónium nitrogén, összes foszfor, összes nitrogén, lebegő anyag, hexánnal extrahálható összes anyag.

- 2017. évben 30 önkontroll napon történt elfolyó szennyvíz vizsgálat, ez összesen 388 kötelező vizsgálatot jelentett. Az átlag kibocsátás határérték alatt maradt.
- Az *illegális rákötések* kiszűrésére kamerás vizsgálatokra került sor. A feltárt illegális rákötések felszámolása megtörtént/folyamatban van.

5.2. Ivóvíz

- *Energiatakarékos vízadagoló berendezések* (csapokra, zuhanykifolyókra, WC öblítőkre) felszerelése a Polgármesteri Hivatalban, a Szentlászló utcai óvodában, a Zalaegerszegi Gondozási Központ Idősek Otthonában és a Bóbita játszótér mosdóiban. A mért eredmények alapján, a berendezésekkel 25-28% megtakarítás érhető el. **A kedvező tapasztalatok alapján, az energiatakarékos vízadagoló berendezések felszerelése 2018-ban folytatódik.**
- A város *zöldfelületeinek öntözése*, illetve az utak nyári melegben történő locsolása és seprőgépes takarítása korábban ivóvízből történt. A zöldfelületek öntözése 2017-ben már felszín alatti vízből valósult meg (Városgazdálkodási Kft. és a ZALA-MÜLLEX Kft. közös, Gasparich út 26. szám alatti telephelyén lévő fűrt kútból), melynek eredményeként közel 1.200 m³ ivóvíz megtakarítás történt. **A pozitív tapasztalatok alapján 2018-ban az utak nyári melegben történő locsolását és a seprőgépes takarítását is felszín alatti vízből kívánjuk megoldani.**
- A Zalavíz Zrt. tájékoztatása alapján Zalaegerszeg vízbázis vízminőségi paraméterei jók. Az ivóvízben nincs olyan vizsgált komponens, ami az emberi egészséget veszélyeztetné, a nagyobb mennyiségben előforduló vas és mangán kiszűrésre került.

5.3. Felszín alatti vizek

- Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának a KEOP konstrukció keretében lehetősége nyílt a *Búslakpusztai bezárt hulladéklerakó* által okozott szennyezés megszüntetésére. A projekt 2015. évi lezárását követően megállapítható, hogy az elvégzett munkálatok eredményeként megszűnt a környezet továbbszennyezése és megtörtént a szennyezés lokalizációja. Jelenleg a szennyezett víz aktív szénnel történő tisztítása és visszanyeletése történik. A hatóság által előírt adatszolgáltatásokat és vízmintavételezések megtörténtek, rendkívüli esemény nem történt. 2017. évben a kitermelt vízmennyiség ~3080 m³ volt, mely kb. 10 %-kal alacsonyabb a 2016. évinél. 2017. évben a termelőszivattyúk mélyebb szintre kerültek, a vízszintsüllyesztés a szennyezés eloszlását kedvezően befolyásolta, a szennyeződések a nagyobb kapacitású kutak felé mozdultak el. A termelőknak közül az AK-3 jelű a legalacsonyabb szintű, így a szennyezett talajvíz nem tudja a résfalat megkerülni. A tisztítóra érkező szennyezett vízben a klórozott aromás szénhidrogének dominálnak, mely mellett a klór-fenolok is jelen vannak. A klórozott alifás szénhidrogének szinte teljesen eltűntek, gyakorlatilag csak a bomlástermék vinil-klorid mutatható jelenleg ki nagyobb mennyiségben. Ezzel szinkronban a víztisztító szűrőtöltetét 2016. óta már csak aktív szén képezi. A szűrőtöltetek 2017. évben kétszer is cserére szorultak, a szükségességet az elfolyó vízben megjelenő klór-benzolok képezték. A szennyezettségi térkép szerint a klórozott alifás szénhidrogének és a klórozott aromás szénhidrogének a lerakó alatt két külön térrészről származnak. Az alifások az aromásoktól nyugatabbra fordulnak elő, és inkább az üzemelő lerakó figyelőkútjaiban fordulnak elő, mozgásuk korlátozott. A trendvizsgálatok szerint a szennyeződés mértéke csökken. Ez legjobban a klór-benzolok esetében jelentkezik, ugyanakkor a klór-fenolok és az ammónium koncentráció a résfalal bevédett területen növekszik, ugyanakkor - az ammónium kivételével - az egyes szennyezőanyagok kiterjedése is csökken, klórozott alifás szénhidrogének esetében stagnál. A vizsgálatok szerint a kármentesítési célállapot határértékek (D) nem kerültek

elérésre, így a mentesítés folytatása szükséges. A mentesítéshez szükséges idő jelenleg nem állapítható meg, azt a következő évek vizsgálati eredményei határozzák majd meg. A mentesítés a klórozott aromás szénhidrogének és a klór-fenolok esetében tűnik hatékonynak, a klórozott alifás szénhidrogéneket úgy tűnik a jelenlegi mentesítés nem tudja érdemi mozgásra kényszeríteni (s így nem is jelennek meg a kitermelt vízben). Továbbra is szükségesnek látszik - az előírtakon felül - a mérésekbe a BM-3 kutat (klór-fenol, klórozott aromás és klórozott alifás CH) is bevonni, mert szennyezettségi szintjének változása visszajelzés a módosítások hatásáról.

- *Zalaegerszeg, 2899/15 hrsz-ú önkormányzati ingatlanon* - bezárt inert hulladéklerakó - kialakított 3 db monitoring kútból a hatósági előírásoknak megfelelően 2017-ben is megtörtént (2 alkalommal) a vízmintavételezés, illetve a hatósági adatszolgáltatás. A vizsgálati eredmények szerint 2017. évben csak az áramlási háttér figyelőkútjában jelentkező kismértékű ammónium, és az FK-1 kútban kismértékű szelénszennyezés, mely a diagramok szerint szintén az áramlási háttérből érkezett. A figyelőkutakkal körbevett inert hulladéklerakóban végbemenő folyamatok szerint a lerakó szennyezőanyag terhelése megszűnt. Ez legjobban az arzén, ammónium, szulfát diagramokon látszik. Az áramlási irányban lévő kutak szennyezőanyag tartalma fokozatosan az áramlási háttért jelképező FK3 kútban jelentkező értékre csökkent. Ma már a figyelőkutakban jelentkező szennyezőanyag változások az áramlási háttérből érkeznek, és nem a lerakóhoz kötődnek. Az 511-1/13/2006. sz. határozatban meghatározott 10 éves utóellenőrzési időszak letelt, ezen időszakban a határozat szerint monitoringtevékenység zajlott. A vizsgálati eredmények alapján további monitoringtevékenység szükségtelen. Ennek okán javasolható a monitoring tevékenység befejezése, a figyelő kutak felszámolása, illetve az ehhez szükséges engedélyek beszerzése.

5.4. Felszíni víz

- A felszíni vizek minőségnek ellenőrzése érdekében a *Gébárti tónál* - évi kétszeri alkalommal - megtörtént a víztározó vízminőség vizsgálata. A tavasszal és ősszel elvégzett mérések alapján megállapítható, hogy határérték túllépés egyik komponens és vizsgálati helyszín (beérkező, tározóban lévő és elfolyó víz) esetében sem történt.

6. LEVEGŐTISZTASÁG- VÉDELEM

Nitrogén- oxidok

A levegő minőségének alakításában meghatározóak a település légszennyezési forrásai és a háttérszennyezés. A települési légszennyezési források ipari tevékenységből, fűtésből és a közlekedésből összegződnek. A város légszennyező anyagai közül a legjelentősebb problémát a NO₂ okozza, magasabb koncentrációértékek a forgalmasabb útszakaszok mentén mérhetők. A közlekedésből eredő magas koncentrációhoz hozzáadódnak a fűtésből származó NO₂ kibocsátások, növelve ezzel a városban a NO₂ koncentráció mértékét.

Szálló por (PM₁₀)

Kibocsátásért leginkább a közlekedés tehető felelőssé. A közlekedési eredetű levegőterhelés kapcsán megállapítható, hogy a forgalomban résztvevő járművek száma nőtt az elmúlt időszakban, ami arra enged következtetni, hogy a környezetkárosítás fokozódott. Azonban számos forgalomtehermentesítő és elkerülő út létesült városunkban, ami csökkenti az egy helyen légtérbe jutó káros anyag mennyiségét. A szálló por

koncentrációjának csökkentése érdekében önkormányzatunk 2017-ben is szerződést kötött a ZALA-DEPO Kft.-vel. Ennek értelmében a város forgalmasabb közlekedési útvonalain (2017. év nyarának rendkívüli meleg időjárási időszakában) az útburkolat vízzel történő locsolását a Kft. 9 alkalommal végezte el.

Kerti hulladék égetése során többek közt szálló por, rákkeltő részecskék, valamint NO_x jut a levegőbe. A környezet védelméről szóló Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlésének 17/2088. (IV.25.) önkormányzati rendelete értelmében az avar és a kerti hulladék kezelése elsősorban helyben történő komposztálással történhet. Égetéssel csak a nem komposztálható (pl. vírusos, baktériumos, gombás vagy egyéb fertőzött) avar és kerti hulladék ártalmatlanítható. Sajnos - elsősorban a zártkerti ingatlanokban és a családi házas övezetben - még mindig tapasztalható a kerti hulladékok égetése. Amennyiben az önkormányzatunk tudomására jut ez a légszennyező tevékenység, akkor a szükséges intézkedéseket (hatósági ügy kezdeményezése, közterület felügyelet eljárása) minden esetben megtettük. A zöldhulladék kezelésére egyébként az alábbi lehetőségek állnak a lakosság rendelkezésére:

- Tavaszi lim-lom akció (ingyenes).
- Őszi lombgyűjtő akció (ingyenes).
- Családi házas övezetben áprilistól novemberig hetente, egyéb időszakban pedig kéthetente valósul meg a zöld hulladék gyűjtése (szintén ingyenes).
- A hulladékudvarokba (Pláza mögött és Búslakpusztán) bármely zalaegerszegi lakos beszállíthat évente 5 m³ zöldhulladékot, melyet szintén térítésmentesen vesznek át.
- Amennyiben egy társasház a helyi rendeletünkben kötelezően előírt területnél nagyobb részt tart rendben, akkor cserébe a Városgazdálkodási Kft. ingyenesen biztosítja a falevelek és növényi nyesedékek elszállítását.
- Komposztálóedényt vásárlása a ZALA- MÜLLEX Kft.-től, mely egyszeri költséggel jár.
- A Városgazdálkodási Kft. és Önkormányzatunk számos óvodával, általános és középiskolával vette fel a kapcsolatot, hogy segítséget nyújtson az őszi nagytakarítási akciók lebonyolításában. Az együttműködés eredményeként a Városgazdálkodási Kft. lombgereblyéket, kesztyűket és zsákokat szállított ki.

Országos Meteorológiai Szolgálat Levegőtisztaság- védelmi Referencia Központ tájékoztatása alapján - figyelembe véve a városban lévő mérőpontok (Besenyő út 20., Zrínyi út 97., Köztársaság út 6.) adatait - az SO₂ szennyezettség az alsó kimutatási határ közelében mozog, a PM₁₀ szennyezettség nem lépte túl, a NO₂ értékek pedig meg sem közelítik az egészségügyi határértéket.

Levegőtisztaság- védelmi Intézkedési Tervben foglaltak betartása folyamatos.

7. ZAJVÉDELEM

2017-ben 1 alkalommal került sor zajmérésre, mely során nagykereskedelmi egység telephelyén lévő üzemi zajforrások kontrollmérését végeztük el. A mérési eredmények alapján az üzem működését - zajvédelmi intézkedés megtételéig - korlátozás alá vontuk. Közlekedési zaj kapcsán panaszbejelentés nem érkezett.

8. ZÖLDFELÜLETEK

8.1. Zöldfelületek fenntartható fejlesztése

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése ZMJVK 62/2016. (IV.14.) sz. határozatával elfogadta 2016-2020. évekre vonatkozó Zalaegerszeg város Zöldfelületi Stratégiáját és annak Cselekvési Tervét. Az új Zöldfelületi Stratégia készítése során egy olyan jövőkép került megfogalmazásra mely a város településfejlesztési céljait támogatja a szakmai kereteken belül. A fenntartható, jövőbemutató zöldfelület-gazdálkodással szeretnénk hozzájárulni a város lakosságának, és a városba érkezők jó közérzetéhez.

Fenntartható zöldfelület fejlesztés, gondozás szempontrendszer

- Fenntarthatóság szempontjainak messzemenő figyelembevétele (megfelelő faj- és fajtaválasztás, cserjefelületek kéreg- vagy kavicstakarása, stb.).
- Meglévő épített és természeti értékek feltárása, megőrzése, felújítása.
- A „Virágos Zalaegerszeg” hagyomány, mind brand, továbbvitele és fejlesztése.
- Zöldfelületek használati értékének fokozása a közterületek élővé tétele érdekében, tekintetbe véve a lakossági igényeket.
- Az egymást zavaró használati igény térben és időben való elkülönítése, lehetőség szerint minden igény kielégítése mellett.
- I. osztályú, kertészeti minőségű növényanyag telepítése, lehetőség szerint irányadónak tekintve a MSZ 12172 előírásait.
- A beruházással érintett területről az invazív növényfajok lehetőség szerint teljes kiirtása, invazív fajok város zöldfelületeibe történő behurcolásának megakadályozása.
- Jelentős allergén hatással rendelkező növényfajok egyedszámának csökkentése, allergén növények telepítésének csökkentése.
- Meglévő, koros, egészséges faegyedek megtartása a fejlesztések során.
- Megfelelő árnyékoltság biztosítása különösen parkolók, fásított közterek, utcák esetén a hősziget hatás csökkentése érdekében.
- Ökológiai folyosók és lépőkövek fenntartása, a város ökológiai hálózatának bővítése.
- Burkolt felületek arányának csökkentése, csapadék áteresztő burkolatok alkalmazása.
- Többszintes növényállomány kialakítása a nagyobb biodiverzitás kialakulása érdekében.
- Méhlegelőnek alkalmas növényfajok telepítése a mind alacsonyabb méh- és lepkepopuláció táplálása érdekében.
- Madárbarát kialakítás fészkelő helynek, táplálkozásra alkalmas növények telepítésével.
- Vizes architektúra elemek számának növelése a kedvezőbb mikroklíma biztosítására.
- A zöldterületek áttekinthetőségének biztosítása a szubjektív biztonságérzet fokozása érdekében.
- Nagyobb méretű és magasabb minőségű zöldfelületek kialakítása a közlekedési infrastruktúrafejlesztések esetén.
- Utcai sorfák esetében fontos, hogy méretükben és várostűrésükben alkalmazkodjanak a rendelkezésre álló helyhez. Kifejlet korukban ne nőjenek sem a meglévő légvezetékek védőtávolságába, sem a közlekedési területek ürszelvényébe.
- Növénytelepítéseknél alacsony fenntartási igényű, tág tűrésű, nagy díszértékű fajtákat kell választani figyelembe az adott terület talajadottságait, mikroklímáját.
- Növénytelepítéseknél vizsgálni kell az őshonos fajok és hazai fajták felhasználásának lehetőségeit. Extenzív fenntartású zöldfelületek esetében dominánsan őshonos fajok alkalmazása a kívánatos.
- Gyümölcstermesztés szempontjai alapján nemesített, szelektált növények közterületi telepítése általánosságban nem kívánatos - növényvédelmi problémák, nagy arányú szemetelésük miatt - egyedi esetekben génmegőrzési céllal, kis fogalmú területek esetén lehetséges.
- A telepített növények beszerzése lehetőleg helyi termelőktől történjen, csak egyedi esetben származzon 60 km-es körzeten kívülről.

- Csapadék- vagy talajvíz (fúrt kutakból) felhasználása a zöldfelületek öntözésére.
- Meglévő és tervezett közműnyomvonalakon fák telepítése nem megengedhető.
- Magasépítési beruházásoknál kívánatos megvizsgálni a zöld tetők és zöld homlokzatok kialakításának lehetőségét.
- Biológiaiilag aktív felületek nagysága a területek fejlesztése során, lehetőség szerint ne csökkenjen.
- Közparkok esetében ösztönözni kell használati értékük növelését (új funkciók létrehozásával).
- A lehető legnagyobb beárnyékoltságra való törekvés a fafajok választásánál.
- Fák tervezett metszése, kivágása kizárólag fészkelési időn kívül történjen.
- A telepített növények döntő hányada a régióból származzon.
- Idős faegyedek ápolása, minél hosszabb megtartásuk érdekében.
- Mezővédő erdősávok kialakítása, rehabilitációja.
- Erdősítés az erózió mérséklésére elsősorban vízvédelmi szempontokból.
- Parlagon hagyott területek erdősítése.
- Erdők minőségi- és mennyiségi javítása, erdőfelújítás, erdőápolás.

A mintegy 900.000 m² zöldfelületen a parkfenntartási, valamint a közterületi fák metszési munkáira és a köztisztasági feladatok ellátására a Városgazdálkodási Kft-vel szerződöttünk, a közel 200 ha önkormányzati erdőterület gondozását pedig szakvállalkozók bevonásával biztosítottuk.

8.1.2. A Zöldfelületi Stratégia keretében 2017-ben megvalósult zöldfelület fejlesztések

A Zöldfelületi Stratégia céljait figyelembe vételével 2017-ben új egy- és kétnyári virágágy nem került kialakításra. Virág és cserjeágyak kiültetésénél olyan cserjék és évelő növények alkalmazásra történt meg, amelyek zárt állományt adnak, csökkentve a fenntartási igényeket, illetve az alkalmazott tőtávok is a gyors záródást hivatottak elősegíteni. A fajták kiválasztásánál elsődleges cél volt az adott helyszín ökológiai viszonyait legjobban toleráló, valamint a kártevőkkel szembeni nagy ellenálló képességű növényfajok kiválasztása. Kiemelt figyelmet fordítottunk az elburjánzott cserjeágyak felszámolására, illetve a fák alsó ágainak felnyesésére a terek átláthatóságának és a közbiztonság növelése érdekében.

Belváros zöldfelületének fejlesztése: A belváros színes, virágos növényállományának értékmegőrző fenntartása érdekében szükséges volt a kialakított ágyások megújítására, bővítésére színes és változatos egynyári virágokkal, évelő növényekkel. A fent célok megvalósulása érdekében a (figyelembe véve a fenntarthatóság szempontjait) megtörtént a szükséges területrendezés, a korábbi növényzet eltávolítása/visszavágása, évelők és díszfüvek telepítése (összesen 720 db), fák ültetése, illetve 150 m² felület gyepesítése.

2016.

2017.

Belvárosi területeken növényhagymák kiültetése: Évről évre jelentősebb számú hagymás növény kerül kiültetésre a közvetlen belváros virágágyaiban. A telepített hagymák azonban az első évi kiemelkedő virágzás után legyengülnek, következő szezonban nem, vagy csak gyengén virágoznak. Ennek elkerülésére új, friss virághagymák beszerzése és ültetése (több mint 13.000 db) volt indokolt.

Belvárosi virágládák beültetése, fenntartása: Korábbi években megtörtént Zalaegerszeg város főutcáján és a Dísz téren - favédő rácsok mindkét oldalán - 114 db virágláda kialakítása. 2017-ben a növények beültetése (684 db egynyári), műtrágyázása, öntözése (heti 5 alkalommal, 5 hónapon át) valósult meg.

AquaCity virágosítása: Zalaegerszeg kiemelt turisztikai célpontja esetében fontos, hogy színes és virágos kép fogadja az ide látogatókat, ezért szükséges a területen a megfelelő minőségű és mennyiségű növényfelület kialakítása. Ennek érdekében 2017-ben is megtörtént 78 virágláda, valamint 200 m² egynyári virágágy beültetése.

Kertvárosi zöldfelületek értéknövelő felújítása: A város déli lakóövezetét intenzíven fenntartott gyepes területek jellemzik, kiemelkedő forgalmukhoz képest nem rendelkeznek esztétikus kialakítással. A zöldfelület fejlesztések során az Eötvös József Általános Iskola előtti területen, illetve a Hegyalja-Köztársaság-Átalszegett utcák kereszteződésében a talaj előkészítését (gyomirtás, rotálás) követően 640 db díszfű és cserje telepítése valósult meg.

2016.

2017.

Landorhegyi zöldfelületek értéknövelő felújítása: A Landorhegyi, a Pais Dezső és a Kispest utca által határolt területen található Szent Kristóf liget a *TeTedd! városszépítő akció* keretében újult meg. A civilek bevonásával és a Városgazdálkodási Kft. szakembereinek irányításával a ligetben kialakításra került egy sétány és egy évelő virágágy, kivágásra kerültek az előregedett cserjék, illetve megtörtént a fák alsó ágainak felynyírása (tér átláthatóság érdekében) és virágzó díszfák telepítése. A Kispest 9-11. mögötti részű rendezése keretében a VG Kft. szakemberei kivágták a bokrokat, helyükre 200 db cserje telepítése valósul meg.

2016.

2017.

Október 6. tér zöldfelületének értéknövelő felújítása: A belváros északi határán, nagy forgalmú utak kereszteződésében található tér nyugati oldala kertészetileg kialakulatlan volt, illetve a park néhány eleme (tujasor, terülő borókák) erősen előregedtek. A tervezetteknek megfelelően megtörtént az előregedett tuják és borókák eltávolítása, az évelő növények (532 db) és örökzöld cserjék telepítése, valamint a sétány felülszórása mészkő örlémmel.

Páterdombi zöldfelületek értéknövelő felújítása: 2016-ban átadott műfüves focipályán megtörtént 1000 m² terület gyepesítése, virágzó sövény telepítése (30 db), a rézsű beültetése (500 db cserje), finom tereprendezés, illetve kavicsburkolat felülszórása.

2016.

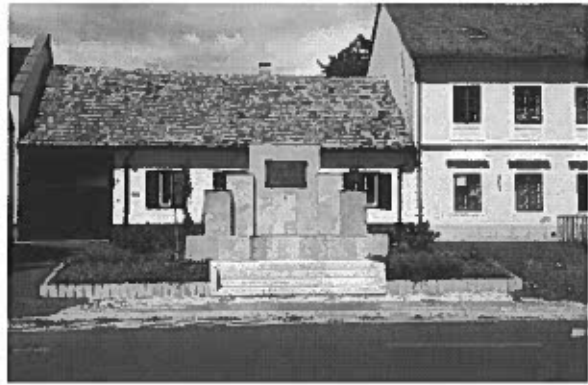

2017.

Rákóczi úti I. világháborús emlékmű környezetének rendezése: A Zrínyi Miklós Gimnáziummal szemközti területen található emlékmű és annak környezetének felújításával egyidejűleg zöldfelület rendezésére is sor került. Ennek keretében 250 m² terület gyepesítése, cserjék és fák ültetése, valamint 200 db évelő növényből növényág kialakítása valósult meg.

2016.

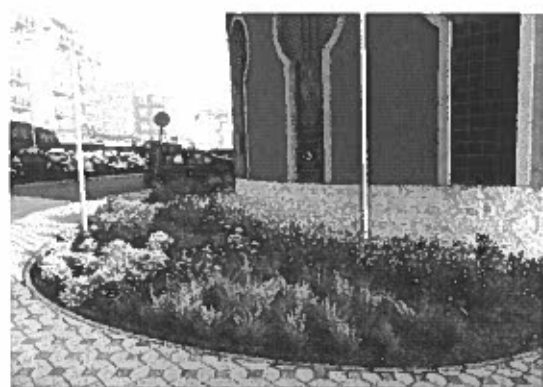

2017.

Hatházi és az andráshidai körforgalom zöldfelületeinek rendezése: A város nyugati határában található közlekedési csomópontokon kialakított zöldfelületek növénykiültetéseinek egy része az évek során előregedtek, megritkultak, mások erősen elburjánzottak. A felgyomosodott növények eltávolítása, a megmaradó fák és cserjék visszavágása, 5 m³ tőzeg behordása, illetve 250 db évelő növény telepítése történt meg.

Egyéb zöldfelület fejlesztések: Az elkülönített keretösszezből több helyszínen megtörtént a zöldfelületek fejlesztése, a vihar következtében sérült és kivágott védett platánfák pótlása, az elburjánzott és előregedett cserjék eltávolítása, valamint az évelő növények és cserjék pótlása.

A Zöldfelületi Stratégia keretében az alábbi zöldfelület fejlesztések kerültek elfogadásra, a 2018. évre vonatkozóan:

- belvárosi zöldfelületek fejlesztése;
- belvárosi területeken növényhagymák kiültetése;
- belvárosi virágládák beültetése, fenntartása,

- AquaCity virágosítása;
- balatoni úti felüljáró zöldfelületeinek rendezése;
- Gasparich emlékmű környezetének rendezése;
- Berzsényi és Stadion út zöldfelületeinek értéknövelő megújítása;
- egyéb zöldfelület fejlesztések.

8.2. Zöldfelületek funkcióval történő ellátása

A jelenleg érvényes Zöldfelületi Stratégia egyik eleme, hogy a jelenleg kihasználatlan zöldfelületek funkciót kapjanak. Ezen célkitűzésnek megfelelően az alábbi fejlesztések zajlanak:

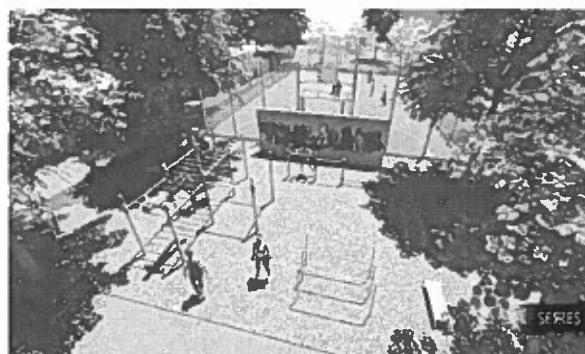
- *Kodály kispark* zöldfelület fejlesztése. Az eddig kihasználatlan területen kutyafuttató, szánkózódomb, labdarúgó pálya, sétány és közösségi tér kerül kialakításra. A tervek rendelkezésre állnak, jelenleg a kivitelezők kiválasztása zajlik.
- *A Gébárti-tó és környékének rekreációs, szabadidős használatát elősegítő infrastruktúra kialakítása (TOP-6.3.2-15-ZL1 - Zöld város kialakítása)*. A fejlesztés keretében kialakításra kerül egy sétány a tó körül, egy új híd a nyugati ágon, játszóterek, csónakkikötő és kölcsönző, illetve megtörténik a meglévő híd felújítása. Az engedélyes kiviteli tervek rendelkezésre állnak, jelenleg a közbeszerzés előkészítése zajlik.

- *Zöld Zala-part - Zala holtág revitalizáció és rekreációs célú vízparti sétány (TOP-6.3.2-15-ZL1 - Zöld város kialakítása)*. Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése a 140/2014. (IX.18.) számú határozatával elfogadta Zalaegerszeg Megyei Jogú Város középtávú beavatkozásokat tartalmazó Integrált Településfejlesztési Stratégiáját (ITS). A stratégiai dokumentum egy komplex sport- és ökoturisztikai fejlesztés programcsomag részeként a sport és rekreációs, kulturális célú területekhez kapcsolódó beavatkozások között nevesítette a Zala holtág revitalizációt. A programcsomag lényege, hogy egy úgynevezett hálózatos projektként a város különböző pontjain elhelyezkedő zöldfelületek megújulnak, területükön szabadidős- és sport infrastruktúra kerül kialakításra, illetve a helyszíneket gyalogos és kerékpárút köti majd össze. Főbb elemek: sétány a Malom utca és a Batthyány utcák között, új városi rekreációs park kialakítása, holtág revitalizáció a Malom utca és a Vizslaárok között. Az engedélyes kiviteli tervek rendelkezésre állnak, jelenleg a közbeszerzés zajlik.

- *Városi terek élhetővé tétele - Vizslapark rekonstrukció (TOP-6.3.2-15-ZL1 - Zöld város kialakítása).* A „Kisvizsla” területén: játszótér bővítés, kávézó-fagyizó pavilon építése (illemhellyel és parkör helyiségeivel) valósulhat meg. A „Nagyvizsla” 400 m-es egysávos rekortán borítású futókörrrel, felújított labdapályával, kerékpáros pihenővel, streetworkout eszközökkel, felnőtt és öko játszótérrel, illetve kutyafuttatóval bővíthet. A park egész területén megvalósul a növényállomány megújítása (fák, évelők, virágzó növények), sétányok és utcabútorok felújítása-bővítése, illetve ivókutak telepítése. Az engedélyes kiviteli tervek rendelkezésre állnak, jelenleg a közbeszerzés lefolytatása zajlik.

- 2016-ban kertészeti együttműködési megállapodás született a *pózvai külső kórházzal*, melynek keretében a gondozottak bevonásával virágpalántákat nevelnek. A kezdeményezés eredményeként az idei évben egynyári növények közterületre történő kiültetése valósulhatott meg. 2017 tavaszán a kórház körüli park átépítése kezdődött meg. Északi végén a már kialakításra került fűszerkert helyezkedik el, déli végén pedig egy rózsakert kialakítását tervezik a közeljövőben. A két részt kötné össze egy különböző felületű taposó ösvény, mely szabadtéri terápiás foglalkozások (pl. gyógytorna, progresszív relaxáció) céljára használható területet fogna közre. Az ösvény déli végén koordinációt és mozgáskészséget fejlesztő egyszerű eszközök (pl.: fakorlát, egyensúlyozó billenő) kerülnének elhelyezésre. A park kialakítását követően annak karbantartása, ápolása a betegek számára foglalkoztatási lehetőséget biztosíthatna, a kialakuló esztétikus környezet pedig pihenésre, rekreációra is alkalmas lenne, valamint egyéb szabadtéri terápiás foglalkozások helyszínéül is szolgálhatna.

8.3. Védett természeti értékek megóvása

8.3.1. Natura 2000 területek

A város és környéke gazdag természetes és természetközeli élőhelyekben. Hazánk természeti értékeinek hosszú távú megóvása szempontjából létfontosságú, hogy értékes védendő területeink a Natura 2000 hálózat részei és ezáltal olyan európai szintű jogi, illetve anyagi eszközökhöz juthatnak, melyek az eddigieknél hatékonyabb megoldást biztosítanak. A Natura 2000 területek kezelésének, fenntartásának rendszere egyre nagyobb fontossággal bír, a jövőben az önkormányzatoknak várhatóan jelentős szerepet kell vállalniuk e tekintetben. A Natura 2000 területeket a továbbiakban is lehet hasznosítani, de kizárólag az ökológiai adottságaiknak megfelelő módon. Cél a Natura 2000 területek természeti értékeinek megőrzése, fenntartható hasznosítása (kerékpárút, Zöld Zala). Ennek érdekében folyamatos feladat a helyi védettséget élvező természeti értékek, valamint az önkormányzati területre eső országos jelentőségű természet megőrzési területeken (Natura 2000, Csácsi-erdő, Felső Zala-völgy, Alsó Zala-völgy) a folyamatos értékmegőrzés, a zavartalanság biztosítása és a rongálókkel szemben a szabálysértési eljárások megindítása.

8.3.2. Helyi jelentőségű védett természeti értékek

Az Önkormányzat korábban elkészítette a *természeti értékek kezelési tervét*, amelynek végrehajtása folyamatos. A védett természeti értékek kezelése vonatkozásában 2017. évben is megtörtént a száraz ágak eltávolítása, odútisztítások, fászek kezelése, illetve a szükséges egyéb beavatkozások elvégzése.

A helyi jelentőségű természeti értékek védelmét a Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlésének 32/2001. (X. 26.) önkormányzati rendelete szabályozza. Jelenleg 18 természeti értékre vonatkozik a helyi védettség, melyek jelölésére *tájékoztató táblák* vannak kihelyezve. Sajnos a táblák mindegyike meg volt rongálva, ezért elbontásuk mellett döntöttünk. Az új, városképbe illő, rongálásnak és az időjárásnak jobban ellenálló tájékoztató táblák megterveztetése megtörtént, a kivitelezéshez szükséges árajánlatok beérkezését követően megkezdődhet a táblák legyártatása/kihelyezése.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város helyi védett értékei

Védett terület/objektum	Védett érték
Csácsi Arborétum	Franciaperjés dombvidéki rétek, bükkösök, gyertyános tölgyek, bokorfüzesek, égerligetek, tájidegen fenyvesek, folyóvizek, állóvizek, más védett növényfajok Az erdő a zalai erdőtársulások jellemző, fajban gazdag képviselője.
Deák téri park	Dendrológiai értékek, idős, hatalmas fák, melyek a vegetációs időszakban jelentős esztétikai értéket képviselnek: döntően juharlevelű platán.
Platánsorok (Platán sor, Landorhegyi, Zrínyi és Bíró Márton utca)	Urbánus környezetben esztétikai céllal telepített, az út mellett álló hatalmas platánok.
Baross liget	Dendrológiai értékek, idős, hatalmas fák, melyek a vegetációs időszakban jelentős esztétikai értéket képviselnek: döntően juharlevelű platán.
Göcsej-Palatinus Étterem és Panzió kertje	A kert területén található dendrológiai értékek, hatalmas, idős fák, melyek a vegetációs időszakban jelentős esztétikai értéket képviselnek.
Szenterzsébethgyi gesztenyefa	A jelentős botanikai értéket képviselő, idős 450 éves gesztenyefa 2013-ban a lakosság a város fájának választotta Az országos <i>Év fája</i> verseny 5. helyezetteje.
Olai temetőben lévő hársfa	A jelentős botanikai értéket képviselő, idős hársfa, mely 2015-ben az országos <i>Év fája</i> versenybe lett benevezve.
Megszűnt olai vasútállomásnál lévő hársfák	A jelentős botanikai értéket képviselő, idős hársfák.
Botfai vadgesztenyesor	A jelentős botanikai értéket képviselő, idős vadgesztenyefák.
Azáleás völgy	Arborétum jellegű, telepített dendrológiai értékek.
20145 hrsz.-ú ingatlanon lévő hársfa	Idős korával jelentős botanikai és esztétikai értéket képviselő hársfa.
Parkerdő	Változatos erdei élőhely, kialakított dendrológiai gyűjtemény.
Pálosfai-patak völgye	Változatos erdei élőhelyen, természetközeli állapotok.
Bozsoki-domb	Természetközeli állapotok, értékes növény- és állatvilág.
Bozsoki és Szabadság u. K-i oldalán lévő gömbkőris fasor	Településrész egységes utcaképét biztosítja, jelentős esztétikai érték.
Andráshida utca 33/A. szám alatti, 7288/13 hrsz.-ú ingatlan parkja	Park esztétikai állapotának és az összefüggő zöldterületnek a megőrzése a védetté nyilvánítás célja.
Zalaegerszeg, Kossuth Lajos u. 3. sz. alatti hársfa	Idős korával jelentős botanikai és esztétikai értéket képviselő hársfa.
Batthyányi u. 2. sz. alatti Göcseji Múzeum előtt álló juharlevelű platánfa	A védelem célja az idős juharlevelű platán hosszútávú védelme, mely idős korával jelentős botanikai és esztétikai értéket képvisel.

8.4. Környezet egészségügyi feladatok

A környezet- egészségügy célja a lakosság egészségét megőrző környezet kialakítása és fenntartása. A feladat azonban rendkívül összetett, széles körű, sokrétű, ezért Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése 2007-ben elfogadta a város Egészségtervét, amelynek felülvizsgálata 2010-ben megtörtént. Az elfogadott Egészségterv célja, hogy Zalaegerszeg város lakosai életfeltételeinek, életminőségének, s ezen keresztül az itt élő emberek egészségi állapotának javítása az élet minőségét befolyásoló tényezők változtatásán keresztül. A terv részletesen tartalmazza a vonatkozó célokat. A jövőben az

egészségfejlesztési cselekvési terv programjait a felmerülő szükségleteknek, igényeknek megfelelően, a helyi lehetőségekhez, sajátosságokhoz igazítva tovább kell folytatni.

Az allergén gyomnövények elleni védekezést az önkormányzati bel- és külterületi ingatlanokon, árkokban, útszegélyeken kaszálassal, vegyszeres gyomirtással oldottuk meg. Elhanyagolt, gyomos magántulajdonú ingatlanok esetében a terület rendezésére irányuló felszólítás kiküldésével, végső esetben bírság kiszabásával lehetett eredményt elérni. A védekezéssel/kötelezettségekkel kapcsolatosan a lakosság médiákon keresztül történő tájékoztatása folyamatos volt. **Környezet-egészségügyi feladat részeként a 2018-ban továbbra is folytatni kell az allergén gyomnövények elleni védekezést.**

9. LOCAL AGENDA 21

Az Európai Unió Bizottsága, valamint a Magyar Kormány a pályázati támogatások egyik horizontális alapelveként határozta meg a fenntartható fejlődés biztosítását, így minden projektet úgy kell megvalósítani, hogy az a fenntartható fejlődést, ezen belül a környezet védelmét és állapotának javítását előmozdítsa. Az uniós pályázatok fenntarthatósági vállalásai között szerepel a környezettudatos menedzsment és tervezés keretében a Fenntarthatósági terv vagy program készítése. Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata megbízásából a DOMUS FIGULARIS Kft. elkészítette a település Local Agenda 21 Környezeti Fenntarthatósági Programját, melyet a ZMJVK 34/2014. (III.05.) sz. határozatával elfogadott. A program előírja, hogy a dokumentumban foglalt (alábbiakban részletezett) célok megvalósulását évente felül kell vizsgálni (a *részletek jelen Programban kerülnek bemutatásra*).

9.1. Környezeti elemek és rendszerek állapotának védelme

- Környezetvédelmi Program Felülvizsgálata: 2017-2022 időszakra érvényes Program határidőre elkészült.
- Helyi hulladékgazdálkodás jogi szabályozása: a hulladékgazdálkodási rendszer változása miatt a helyi rendelet (és az érvényes hulladékgazdálkodási szerződések) módosítása a jogszabályban előírt határidőig megtörtént.
- Környezetvédelmi kommunikációs terv kidolgozása: pénzügyi forrás függvényében valósulhat meg.
- Környezetvédelmi oldal létrehozása a városi honlapon és a helyi újságokban, illetve nyilvánosság a város környezeti ügyeivel kapcsolatosan: 2017-ben is megtörtént a zalaegerszeg.hu oldalra a környezetvédelemhez köthető dokumentumok feltöltése. Lakosság médián keresztül (web oldal, újság, televízió, rádió) történő tájékoztatása egész évben folyamatos.

9.2. Települési és érintett környezet védelme

- Zöldfelületek fenntartása: ZMJV Zöldfelületi Stratégiája (2016-2020) alapján, megvalósítás folyamatos.
- Egyedi fák, fasorok védelme: ZMJV Zöldfelületi Stratégiája (2016-2020) alapján, megvalósítás folyamatos.
- Természetközeli élőhelyek védelme: természeti értékek kezelési terve alapján.
- Tájsebek feltérképezése és helyreállítása: intézkedés nem történt.
- Országos Ökológiai Hálózatba tartozó területek használatának korlátozása: megvalósítás folyamatos.

- Műemléki épületek, helyi jelentőségű épített értékek, régészeti lelőhelyek védelme, a város építészeti emlékeinek felújítása: megvalósítás folyamatos.
- Tájvédelmi tevékenység: megvalósítás folyamatos.

9.3. Lakókörnyezet védelme a káros hatásoktól

- Környezetminőség javítása, élhető, egészséges városi környezet kialakítása: egészségtervben megfogalmazottak szerinti megvalósítása folyamatos.
- Allergén növényekkel kapcsolatos intézkedések: önkormányzati területeken az irtás, illetve magánterületek esetében a hatósági eljárások lefolytatása folyamatos.
- Utak pormentesítése: ZALA-MÜLLEX Kft. végzi a velük kötött szerződés alapján.
- Levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv készítése: 2013-ban elkészített dokumentum felülvizsgálata és új célok megfogalmazása (környezetvédelmi hatósággal egyeztetve) 2016-ban megtörtént.
- A felszíni vizekbe történő illegális szennyvízbekötések feltárása és visszaszorítása: folyamatos.
- A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező illegális hulladéklerakók helyének felszámolása: folyamatos.
- Záportározók, vízgyűjtő medencék kialakítása: 2015-ben létrejött egy szerződés az Észak- Zalai Víz- és Csatornamű Zrt. valamint az AQUA- DUO- SOL Kft. között, *Zalaegerszeg Megyei Jogú Város közigazgatási területére egy árvízvédelmi rendszerrel összehangolt dinamikus hidraulikus modell készítésére*. A projekt fő célkitűzése a vízvisszatartás fokozása, a csapadékvíz összegyűjtése és hasznosítása, valamint annak energetikai hasznosítása. Az elkészült a tanulmányban feltárássra került a teljes elvezető rendszer, illetve műszaki alternatívákat határoztak meg a probléma megoldására. A beruházások megvalósulása a rendelkezésre álló anyagi lehetőségek és pályázati források függvénye.
- Zajterhelés megelőzése: zajterheléssel járó tevékenységek jogszabályok általi betartatása, korlátozása folyamatos.

9.4. Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése

- Belterületi csapadékvíz elvezetés és gyűjtés: megvalósítás folyamatos.
- Önkormányzati tulajdonú kül- és belterületi meglévő közutak fejlesztése, földburkolatú utcákban aszfalt utak kiépítése: megvalósítás folyamatos.
- Lakossági járdaépítési program: megvalósítás folyamatos.
- A városközpont járdáinak egységesítése: megvalósítás folyamatos.
- A kerékpárút bel- és külterületi szakaszának bővítése: megvalósítás folyamatos.

9.5. Megújuló energiaforrások használata

- Napenergia hasznosítási és alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata: Zalaegerszeg Smart City 2050 (100 % megújuló energetikai tanulmány és cselekvési terv) dokumentumban foglaltak szerint.
- „Megújuló energia megújuló közösség” előadások: Zalaegerszeg Smart City 2050 (100 % megújuló energetikai tanulmány és cselekvési terv) dokumentumban foglaltak szerint.
- Geotermikus energia, szélenergia alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata: Zalaegerszeg Smart City 2050 (100 % megújuló energetikai tanulmány és cselekvési terv) dokumentumban foglaltak szerint.
- Támogatások, segélyezések energiahatékonysághoz kötötten: pénzügyi forrás jelenleg nem áll rendelkezésre.
- Biomassza hasznosítás fejlesztése: Zalaegerszeg Smart City 2050 (100 % megújuló energetikai tanulmány és cselekvési terv) dokumentumban foglaltak szerint.

9.6. Zöldterületek védelme, fenntartása

- Belterületi fasorok fokozatos megújítása és lecserélése: ZMJV Zöldfelületi Stratégiája (2016-2020) alapján, megvalósítás folyamatos.
- Meglévő közparkok megújítása, új közösségi terek kialakítása zöldterületeken: ZMJV Zöldfelületi Stratégiája (2016-2020) alapján, megvalósítás folyamatos.
- Szabvány játszótér kialakítása: megvalósítás folyamatos.

9.7. Hulladékgazdálkodás

- Települési illegális hulladéklerakó helyek felszámolása: megvalósítás folyamatos.
- Házi komposztálás ösztönzése, tájékoztató kampányok: megvalósítás folyamatos.
- Házi szennyvíztisztítás fejlesztése a közműves szennyvízcsatornával gazdaságosan el nem látható területeken: helyi rendeletük alapján a házi szennyvíztisztító kialakítása jelenleg nem megengedett.
- Építési és bontás hulladék hasznosítása: megvalósítás folyamatos (ZALA-MÜLLEX Kft. végzi).
- Veszélyes hulladékok begyűjtési és hasznosítási rendszerének kiépítése: hulladékudvarokon keresztül történik, megvalósítás folyamatos.
- Oktatás szemléletformálás: megvalósítás folyamatos.